

# דרך השלום

הספר השמיני מהספר „המדריך“

—מאת—

## מרדכי דיקמאן

רב ושו"ב בטאראנטא, קאנאדא.

---

שנת עת"ר לפ"ק.

# דרך השלום

האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי פי.  
כי בני האדם לא ישמעו לי, הגדולים מרוב גאותם והקטנים ממעט ידיעתם.  
יערוף כמסר לקחי תזל כמל אמרתי.  
מה טל ומטר הם חיים לעולם, כן דברי הם חיים לעולם וכל כונתי בהם היא  
לטובת הנבראים.

**כשעירים עלי דשא, וכרכיבים על עשב.**

השעירים יורדים בזעף עלי דשא הגדול והרכיבים יורדים בנחת עלי עשב הרך,  
כן דברי הבוטים אל גדולי העם לא לקנטר באו, ודברי הנוחים לקטני העם לא  
לחנוף באו כי אם לתת לכל איש תועלתו לפי הבנתו והכנתו.

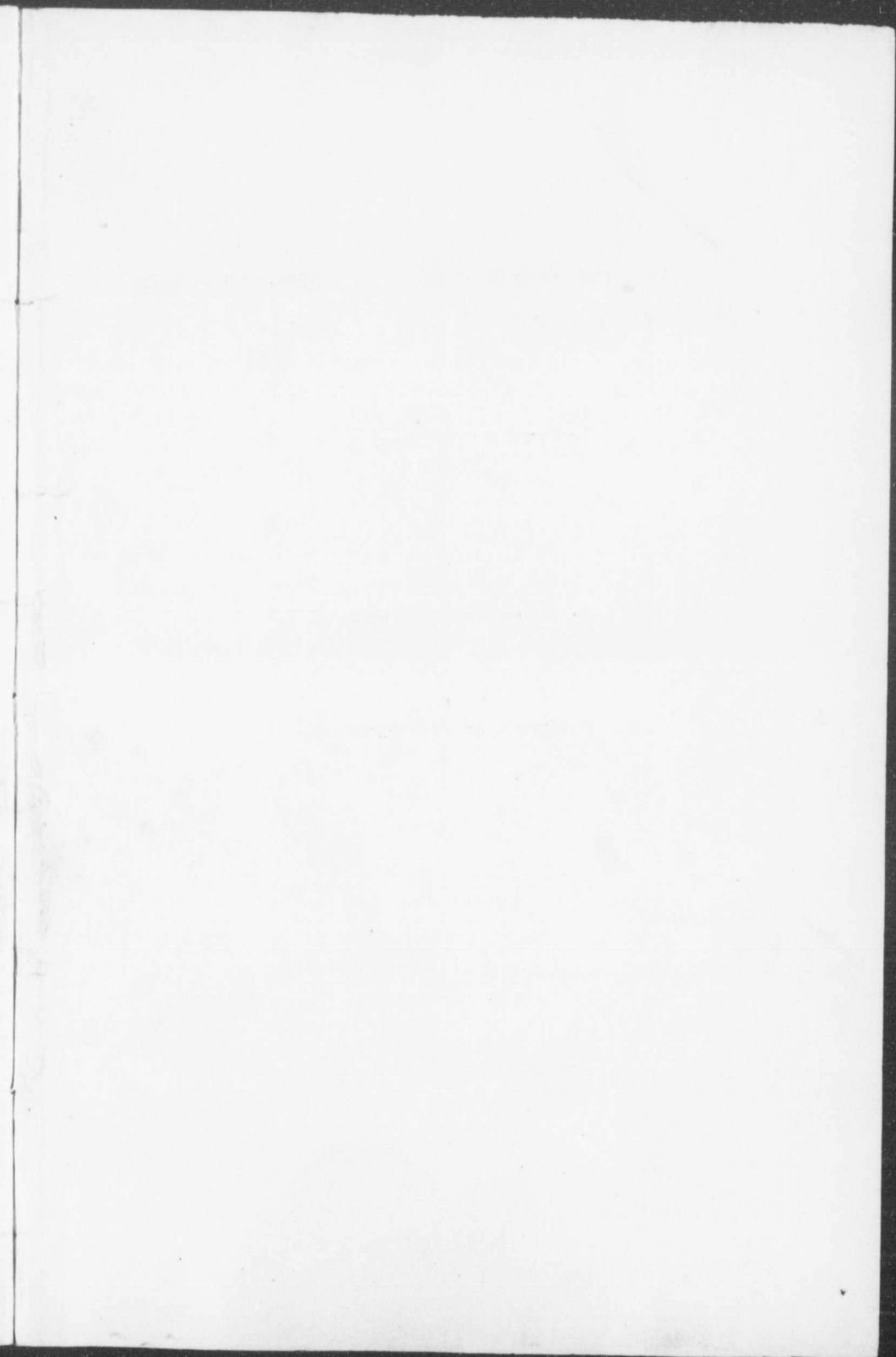
**כי שם ד' אקרא. הבו גדול לאלקיני.**

לקבל האמת ממי שאמרו, יהיה רב או צעיר, נלעג לשון או סופר מהיר.  
הדברים האלה דבר משה איש האלקים כחקרמה להשירה הבאה אחריה,  
יען כי לא באה אליו פקודה מאת ד' להגידה, כעל כל מצות התורה, ומשה  
מפי עצמו אמרה, וגם כי היא כוללת ישראל ועמים יחד, והוא בענותנותו  
הגדולה לא מצא עוז בנפשו לדרוש מפי עצמו לפני רבבות אלפי איש המשונים  
בדיעותיהם ומחולפיהם במדותיהם.

ביניהם נמצאו מלכים ומושלי עמים רבים, עמהם חכמים יקרים, בכל  
חכמה ומדע מפוארים, סביבותם גבורים לבושי שריונים, ברמחים וכידונים.  
הנותנים חתיתם על צאן מרעיתם, ההם ישמעו לדברי אבי זנוח ההולך שחוח?  
ההם יכבדו את העומד בפרץ אם איננו מושל ארץ? הלא בעיניהם יבזוהו  
וברגליהם ירמסוהו, ישימו לאל אמרתו ולא ישמעו לעצתו.

ביניהם נמצאו רשעים קבורים, זדים ארורים, פחוזים ורקים, אדומים  
ועמלקים, אשר התערבו עם שונים ונעשו להם ראשי בריונים, ואחריהם  
נמשכים פתאים המונים, כתות כסילים ואוילים, ערלים ומחולים, שלא לירא  
מד' ומלך, ואת העשירים להעביר בשלח, בכל דבר חכמה אין להם ידיעה  
בתחילה, ובחמדת כל סגולה לא יבוגו גם מלה, ובאפס מזימה יחפצו לעקור  
כל תבונה ולבזות כל אמונה. ההם ישמעו חכמה מפי החכם הרשים ונבון  
לחשים? ההם ישמעו חכמה ומוסר להבדיל בין היתר לאיסור? הלא עוד  
יגדילו רעתם, כי אין אלקים כל מזימתם.

ביניהם נמצאו סוחרים מדינים, רוכבי הרכוש והאחאשטרנים מבוהלים  
וטרודים בשוקים וירידים, לפשט על החלל ולשלול שלל, ובבתי מרוח יכוננו



קשת דרוכה אל ארץ ברוכה, ולא יוכל איש להתנאות בה נגד רעיהו לאמר  
אני גדול ממך בגאות התושב העשיר על הגר העני, במקום שאין גאווה ושנאה  
האמת והשלום קרובים לבוא.

ה. העם האמריקאני מושלי הארץ הלא בני אנגליה הם שלפי דעתי  
הם עתה מבחר העמים ופאר כל הגוים, להם שכל זך ובינה חזקה לכל חכמה  
ולכל תבונה, להם מדות טובות וישרות יותר מלכל העמים הנאורים שבעולם,  
הם אוהבים את החכמה, הם אהבים את האמת ומכבדים את הנאמנים, הם  
דורשים בשלום כל אדם, הם מלאים חסד ורחמים, צדק ומשפט, ולכן הם  
ברוכים מ"ד יותר מכל העמים ונתקיים עליהם הברכה „ומשלח בגוים רבים  
יבך לא ימשלו וחלוית גוים רבים ואתה לא תלוה“. ומהראוי לכם אתם בכובי  
ד' בני אל חי, בני האבות הקדושים מקבלי הדת הקדוש שהיא אור העמים  
שתהיו אתם מתנוצצים ביניהם בטוב דיעותיכם ובושר מדותיכם כאבני  
נזר בין גרגרי זהב, וכתפוחי זהב במשכיות כסף, שיוכלו להתפאר בכם נגד  
עם רוסיה לאמר: ראו בני אשר גדלתי, ראו ילדי אשר מאסתם, כמה נאים  
מעשיהם של אומה זו אם לא ישמעו קול נוגש. כמה ראויים הם לכבוד אם  
שמכבדים אותם, ומהראוי היה לכם שתהיו בכם תורה וחכמה צמודית, אמונה  
ודעת אחודות. אבל לדאבון לבנו נהיה ההיפך מזה. שמה ושערורה בעיר,  
נערים הם שריהם ותעלולים מושליהם, בתי טיאטראות בתי כנסיותיהם,  
והמלחקים עם המלחקות מוריהם, ראמאנים בדוים תורתיהם,  
תשעה באב זמן שמחותיהם, ויום הכיפורים זמן פיקניקיהם,  
והיינו חרפה לשכינינו, לעג וקלס לסביבותינו, ויצא לה שם בגוים כי היא  
טמאת השם רבת המהומה. עד שכומרי העמים דואנים בשביל בנינו שיש  
ללמדם דת ואמונה כי הם כפראים שובבים פן ישחיתו את כל יושבי  
הארץ ברוע מנהיהם, ראו כי רעה נגד פניהם, ובצדק נוכל לקונן עליה: איכה  
ישבה בדר העיר רבתי עם וכו' וכו'.

ו. זאת ידעתם ברור שרוב בני ישראל יושבי העיר הם שלימים עם ד'  
ועם תורתו, וחוקים באמונתו ודתו ויש ביניהם חכמים מופלגים וחסידים  
תמימים וישרים, ועשירים הגונים עושי צדקה וחסד יותר מבכל ערי ישראל,  
ובלי ספק חשבו מחשבות איך ובמה יוכלו לרפאות את שבר עמם ולא מצאו  
תעלה, וקצרה ידם להושיע את חולי עמם. וא"כ הריני דומה בספרי זה  
לפניכם כעני העומד לפני פתח המלך ואומר: אנא הכנוסיני לבן המלך  
החולה אשר כל הרופאים כבר נתוואשו לרפאותו ואני ארפאנו בנקל ובקרוב  
בעור אלוה ברפואה זו שבידי, בחנוני נא נסוני אך הפעם ותראו לשמחת  
לבכם כי עוד יהיה בן מלכנו האהוב לנו בריא אולם מתהלך בינינו הלא מה  
תפסידו שבלי ספק לא ידוהו מלפניהם אחר שכל הרופאים אבדו תקותם  
והמהלה הולכת ומתנברת על בן המלך, ובלי ספק ינסו את רפאתו ואחר כל  
הטענות האלה מה אני שואל מכם כי אם שתקח כל כנסיה וכל חברה ועדה  
ספר אחד אשר בדעתי להוציאו כרך כרך לבדו, בכל חודש ספר אחר, למען  
שלא אחיה עליכם למשא לעיין בו בעת הפנאי מעט מעט במשך החודש הזה  
לפחות ולהוסיף לסתור ולבנות בדברי, וכל אחד מכם ישלח לי את דעתו  
ואדפסנה בשמו בכרך השני, וע"י קיבוץ חכמים ושלם הספר כראוי ותעזרוני



מטבח על משתה שמנים וינות ומגדנים. ההם ישמעו דרשה מפי מורשה? ויענינו בסברה ישרה, בחכמה ברה? הלא אין עיניהם אלא לבצעם. עד כי יבא קצם. וכל הפצם היא למלאות תאותם, שהיא לרעתם, ועל מחבר ספר הנותן אמרי שפר, יביטו כעל עודף סרוח, משוגע איש הרוח. ולכן הסב מהם את פניו לדבר לשמים וארץ, ובני האדם. השומע ישמע וההדל יחדל.

אבל איש כמוני אשר למעלת הענוה מעודי לא הגעתי, וקול ד' קורא אלי מעודי לא שמעתי אם מצאתי מעט מן החכמה אשר יש בה תועלת רב להמין האנושי בכלל ולעם ישראל בפרט, ואשר היא נעלמה מן רוב אנשי העולם, כחכם כגולם, כי היא עושה שלום בין רוב המחלוקת ומתרת כל הספיקות. דומה בעיני באלו שמעתי בפירוש את קול ד' מדבר אלי לאמר: אתה בן אדם, לך הודע לעם את דרך האמונה והדעת. כי בני סכלים המה אותי לא ידעו, אברה האמונה מלבם ונכרתה מפייהם. לך הודע לעם את דרך האמת והשלום, כי ארחות עקלקלות בדאו ואת דרך השלום לא ידעו, נגוב נאוף ורצוח מלאו הארץ וכולם פרצו פריץ, דמעת העשוקים רבה ואין להם מנחם, צעקת הענים גדולה ואין להם מרחם. אולי יתנו אל לבביהם וישיירו מעשיהם ויטיבו דרכיהם, ולא תאמר בער אנכי מאיש-ולא בינת אדם לי, כי אנכי אהיה עם פיך והוריתיך את אשר תדבר.

ולכן לא אדבר לשמים וארץ ולא אתנצל נגד בני האדם, אבל אני קורא ישר שמעו זאת כל העמים, האזינו כל יושבי תבל, כי פי ידבר חכמות והגות לבי תבונות, כולם נכוחים למבין וישרים למצאי דעת, פה תמצאו את דרך השלום בין התם והחוקר, ובין המאמין והפוקר, בין המלך והעם ובין השפל והרם, בין המושלים והמורדים ובין העולים והיורדים, בין המנצחים והנכנעים ובין החזקים והנדכאים, בין הנותן והמקבל ובין העוזר והמחבל, בין הפשטנים והדרשנים ובין הנאמנים והנרגנים באופן שיהיה תועלת להכלל מכל פרט, וכל דעה תהיה צודקת ומפויסת בשלום.

ואתם אחי בני עמי אשר בנויורק ובנותיה עליכם חל החיוב לעזור לי בהוצאות הספר לאור ובהעתקתו ללשונות החיות המתהלכות בארץ, כי בלעדן אין מהספר שום תועלת לבני ישראל, מן הטעמים אשר אבאר. א. כי נויורק היא העיר הגדולה והמרובה באוכלסי ישראל יותר מכל ערי העולם, ומימות ירושלים הבנויה לא היתה עיר ואם בישראל כהעיר הזאת ובצדק נוכל לקראתה ירושלים שבגולה, וכתוב כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים.

ב. מעלה יתרה נודעת לה, כי היא מקובצת מכל ערי ישראל שבכל ארצות פזוריהם, ואין עדה מישראל שבכל העולם שלא יהיה לה חלק מאנשיה בנויורק, ובצדק נוכל לקראתה מרכז העולם ולבו של עם ישראל, ובריאות וחולשות כל אברי הגוף תלואים בהלב.

ג. כי היא משפעת עזר מאודי לכל תפוצות ישראל ואיננה מקבלת מאחד מהם, ומעלת המשפיע על המקבל רב הוא כמעלת הבעל על אשתו ומכבוד-הבעל תתכבד גם האשה.

ד. כל בניה בונה אשר שמו אותה לקריה עליזה והומיה, באו אליה בעירום וחוסר כל מחוסר להם או מלחץ אויב, כי מפני חרבות נדרו מפני

## ב"ה

כעשר שנים ישב פתחיה ביער, מתבודד עם בנו יחידו ועוסק בחכמת הקבלה בבית אשר בנה לו השר ובכל משך שבתו שם לא ראה פני אדם, חוץ מפעם אחת בשנה מדי בוא השר וחכמיו לצוד ציד ביער ויסורו אל בית פתחיה, ויספרו זה לזה מחדשות אשר מצאו בשנה זו בשדה החכמה והיו נוהים זה לזה בהליכות החכמות, כי מהוכוח האחד שהיה להם עמו טרם נכנס להיער נוכחו לדעת שחכמת הקבלה היא חכמה עמוקה ואמיתה, אם כי נסתרה דרכה מהם וכל דיעות היהודי על פיה.

ויהי בשנת תרס"ה, כאשר מלאו למלך אוסטריא ששים שנה למלכו (מה שהוא חזון לא נפרץ בין מלכי עולם) עשה משתה למלכי וחכמי העולם ולשריו ועבריו שבכל מדינות מלכותו — ויבואו לכבודו מלכים ורוזניהם, נשיאי עמים ומחוקקהם, ראשי הכתות וחכמיהם, כי אהוב המלך לכלם. וכאשר עברו ימי המשתה והקרואים רצו לנסוע איש איש לארצו, ויאמר המלך אליהם: אחי הנעימים, קשה עלי פרידתכם, כי מתי עוד נתראה פנים בשמחה כלנו יחד כמו עתה, אם מצאתי חן בעיניכם הואילו נא להתרועע אתי עוד ימים אחדים ויהדיו נסעה ונלכה לציד ציד בהיער הגדול אשר להשר... היושב ראשונה במלכות, למען נחלץ עצמותינו ונרגיעה מעט משאון קריה ועול ממשלה, ומשם נפרד בנשיקה ואהבה רבה איש איש לביתו לשלום.

ויאמרו לו: לעשות רצונך, מלך, ישר-הפצנו, כי הלא רק לכבודך באנו. ויסעו לארמון השר אשר עשה משתה לכבודם וילינו בלילה ההוא ולמחרת יצאו דיערה מווינים בחנית וחצים והרב חדה ושמורים מנושאי כליהם, התהלל חוגר כמפתח, כי מצהלת חרב, גם הנמר נס ובורח, ויהיו אך שמחים.

לא עבר חצי היום והתקדרו השמים בעבים שחורים מטילי אמים, ותחשף השמש בצהרים, ורוח סער חזק התחולל בכרקים ורעמים נוראים כבד כבד בכל כנר היער ותהי המחנה לחרדת אלקים, ויבואו במערות צחחים ונקוסי הסלעים מפני פחד ד' והדר נאוננו, כי אמרו לא הביא ד' את המלכים האלה הנה כי אם להמית אותם במדבר הזה שלא כדרך כל הארץ, לבר מהמלך הזקן והשר העומד לימינו אשר עמדו בקצה היער ובטרם החל הסער ראו ראשית להם לכנס אל בית פתחיה העומד בסתר ההר להחסות בו מסער הקטף המוכן לבוא.

מה גדלה השתוממות המלך בבואו אל בית פתחיה ומצאהו יושב והוגה בספר וכל מעיניו בו ולא הרגש בביאת האורחים הנכבדים האלה עד שהקיצוהו בנשתם אליו. ויאמר המלך להשר: אכן, מלך היער הגהו היהודי הזה, האיננות וכל צבא היער מקבלים מלכותו עליהם בשלום ואינם מפריעים את מנוחתו, מה שלא זכיתי אנכי בכל-משך שנות מלכותי להתענג על נועם

להעתיקו כראוי ללשונות העמים למען שיוכלו גם חכמי העמים הישרים לעיין בו כי בו אני מתרין כל קשיות הכופרים על חכמי הש"ס ובו אני מסיר את שנאת העמים מעל עם ישראל ודתו, בו אני מתרין שאלת הרחמנים על שחיטתנו, והשבתנים מעל שבתנו, והכל בדרך האמת הברור לא בדרך חידוד בלבד. ואודיעכם שיש לי הסכמות על ספרי מרוב חכמי אירופא שכלו אמת וצדק אבל מהוצאות הדפוס לא אדפיס רק אחדים מחכמי ישראל שבאמריקא מהטובים והישרים שבהם.

חנוני, חנוני אתם רעי לשלוח לי מחיר הכרך הראשון למען שאוכל להדפיס את הכרך השני, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לכו לעיין בו בשום שכל והבן להרחיב בו הביאור ולהשלים מה שחסרתי ואנכי אהיה לכם כדולח דספא ואתם תשכחו מרגנותא תותה. ויען שידעתי אתכם לנתבעים ונותנים ולאוחבי החכמה והדעת אקצר בדברי ואברככם בשלום וכל טוב כעתירת אוהבכם הנאמן.

ה מ ח ב ר.



וכבוד ד' והדר גאוונו מלא את כל חרדי לבינו. נודה לד' חסדו ונשיב אל בתינו.  
מ ל ק א נ ג ל ו' : — החכמים אומרים שהחושף מחשיב את האור,  
והסכלות נותנת יתרון להחכמה, והרגעים המרים ממתיקים את החיים, והתמדת  
התענוגים מביאה נוגים, ולדעתי נתעכב פה ימים אחדים במנוחה עד שישבו  
לנו כחותינו ואור פנינו האבודים מאתנו מרוב החרדה, למען לא נהיה לתמהון  
רואינו בשיבינו אל בתינו. ויסכימו כלם לדבריו.

מ ל ק א ו ס ר ו א' : — מלכים ישרים, חכמים יקרים, דעו לכם  
שרק למעני עשה ד' ככה לאסוף אתכם הנה על ימים אחדים באפס מעשה,  
למען שאוכל להוציא את מחשבתי הכמוסה בלבי זה שנים רבות מן הכח אל  
הפועל. לכן דעו נא והאו שלא למרות את רצון ההשגחה.

הן כלכם ידעתם אותי לאהב שלום מעודי, המלחמה זרה לרוחי והמריבה  
היא תועבת נפשי, ובכל שנות ממשלתי הקרבת את הרחוקים והאחדתי את  
הנפרדים בעבותות של הממשלה בחק אחד ומשפט אחד לכלם בלי הבדל בין  
עם לעם ובלי פדות בין דת לדת. ודמיתי שרק טוב וחסד ירדפוני כל ימי  
חיי ואף שלום ואמת יהיו בימי, אבל שנית בשפטי, כי במדה שהאחדתי את  
העמים בה במדה נתרחקו זה מזה באיבה ושנאה, ריב ומשטימה. לאום  
מלאום יאמץ וכתות על כתות מתגברות. קול ענות אנכי שומע, קול ענות  
גבורה וקול ענות הלושה, ולא יתנו לי מנוחה כמעט רגע. גם בתי המחוקקים  
נחפזו לשדי מלחמות, ומקום המשפט למערת פריצים, העבדים מתפרצים בעד  
אדוניהם והנשים נגד בעליהן, הנכזים מכזים את נכבדיהם, הכריזנים נעשו  
שלטונים, ויהמו וכמרו הודונים, להפוך כסאות המלכים ושריהם. חקי  
ד' משלה ומחוקקהם, ואין גבול לתהפוכות מחשבותיהם. נלאיתי נשוא  
עקשות דרכיהם. הנידו נא לי מה לעשות עוד לעמי ולא עשיתי. עשיתי להם  
חקי חופש כרצונם, שריהם, מחוקקהם, שופטיהם ושוטריהם מהם העמדותי,  
ולרצונם. ומדוע לא נחה רוחם ולבנו כים-גרניש השקט לא יכולו, וכל יום  
יש להם תלונות חדשות. הלא גם לכם נחוץ השלום בארציכם, הבו נחפשה  
דרכינו ונחקורה למצוא את דרך השלום בין העמים ובין הכתות לטוב להם ולנו.  
אולי ד' אתנו ונמצא פה ביער את השלום הכללי מה שלא יכולנו למצוא  
בארמנות ממשלתינו.

מ ל ק ר ו ס י' : — טובים דברף מלך ישראל וגם הם נחוצים לעשותם  
במוקדם האפשרי, כי כבר הגיעו רעות שנויי הכתות ופירודי העמים עד  
המלכים ונשיאיהם, כי מי מאתנו בטוח בחייו מחמת חיתי טרף המרובים  
בעולם וביותר בארצי, האורבים לדם נקיים וביותר לדם מלכים ונשיאים.  
וכבר נלאו כל חכמי לב למצוא דרך השמירה ממצידתם הפרוסה ברוב מרמה.  
עזה כמות שנאתם וקשה כשאלו קנאתם, הלא כאן נמצאו מלכים וחכמים  
ככל המדינות והעמים ולא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. לא רחוק  
הדבר שנגיע אל דרך השלום אם רק נבקשנו בכל לבינו. יגיד כל אחד מאתנו  
את חוות דעתו. במה ואיך להרים כל מבשול מן דרך השלום ומה שיש לתקן  
ולישר את הדרך הזה לטובת כלל העמים, ונעשנו חק ולא יעבור בכל ארצות  
ממשלותינו לטוב לנו כל הימים.

כ ל ס : להעתינו הדבר רחוק להשלים בין רחוקי הדעות כרחוק מזרח

השלוש גם יום אחד כמוהו, העמים השונים אשר לי הפכפכים הם וזרים דרכיהם, כתות שונות מתחדשות לבקרים במנהגים ודעות חדשות מקרוב באו ולא שערום אבותינו למרות רוחי ולהפריע את מנוחתו. האם לא טובים מהם חיתו יער? מה מעשה האיש הזה פה ומה הביאהו הלום, פנה בשאלה אל השר. ויספר לו השר את הוכוח שהיה להיהודי הזה עם חכמיו ויוכל להם בסברות נכוחות לכן משך עליו חסד לבנות לו בית ביער, למען יוכל להתבודד בהגיון תורה בשארית ימי חלדו כרצונו ובקשתו ממנו.

ויואמר לו המלך: תשואות חן לך על עשותך זאת כי כל החכמות הקדמונים וההמצאות החדשות אשר יתגלו פעם בפעם לתועלת העולם מן הנזירים מוצאם, הם הנחו היסודות, והבאים אחריהם בנו הארמונות ואנחנו נשב בהם עתה לשמחת לבינו ולהרחבת דעתנו כי יש לכסף מוצא ומקום לזוב יזוקו. והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה? לא בין יושבי כרכים וארמונות שרים, לא בין רודפי התענוגים וחיי בשרים, המתהללים בעושר ועושיק ידיהם, מכת זרעותיהם והוד מלבושיהם, וכל רוח אין בהם. אין דעת בלבביהם ואין יושר במעשיהם. אין אמת בדבריהם ואין אמונה בהבטחותיהם וכל כבודם כצל יעוף ואיננו, רק בין הנזירים כמו זה המתענגים על נועם החכמה ומשתעשעים בחברתה ומקריבים כל המודות התבל על מזבח אהבתה, להם תגלה החכמה את מסתוריה ותחוננם מצפונותיה, להם לבדם נתנה האמת ולא עבר זר בתוכם. ויש לסלסל א דבריהם להבין ולדעת את עומק מחשבותיהם. ולעשות על פי עצותיהם. ולא יפה עשו מלכי קדם הפראים אשר מרו ועצבו רוח הנזירים באמרם לפעמים דבר נגד דעתם השוכב, כי חק חכמים הוא להגיד האמת ושלא להנוף לשום אדם. בהיותו פה אקח לי מועד לשוח עם הנזיר הזה בעניני חכמה והיה לי למשיב נפש, אבל הה להמפכה הנראית בחוץ, ברד ואש מתלקחת יורד על אנשים מעוננים שלא ראו רעה מעודם האל הרחמן ירחם עליהם ועלינו שנשיב עוד להתראות בחיים יחדיו.

הם מדברים כה והנה התאספו ובאו כל הכבודה מהיער אל בית פתחיה ועים וחרדים מחרדת המות, ושישים ושמחים כי נשארו בחיים, וישכבו לנוח מעט ושנתם ערבה להם, ואחר שעות אחרות קמו כלם בריאים ושלמים וישבו לאכול ולשתות ולהודות לך חסדו כי נשארו בחיים ולשוב עוד היום איש איש לביתו.

מ ל ק א ש כ נ ז : — התאמינו לי אחי אם אני כי שבע רצון אנכי מהחרדה הזאת אשר פעלה עלי פעולה עזה להשיב את תכונתי לטוב, יותר מכל המאורעות אשר עברו עלי מעודי, הלא עין בעין ראיתי את מלאך המשחית עומד עלינו בהרב שלופה להשחיתנו וההשגחה העליונה אמרה לו עמוד, אסוף ידיך מהשחית, הלא כלנו מלכים, כלנו נבורים, וכזבובים נדמינו, כזוחלים נחשבנו, אכן! הבל גדולת אנוש ואפס נבורתו.

מ ל ק ר ו ס י ה : — את הגיוני לבי הקדמת להגיד, כי אמנם גם אנכי שבע רצון אני מאשר קרנו פה, כי טוב לגבר כי ישא על התמורות בעולמו, כי מהן ילמד דעת יותר מאשר ילמוד מן החכם היותר נכבד ושבעולם, הנשם השוטף ריכף את קשיות לבינו, והרעם הנורא מחץ את ראשי נאותנו,

תוכלו לחשדיני שלטובות עצמי אני דורש. והנני כעת כאב המצוה את בניו ואת ביתו אחריו לטובתם ולהצלחתם בזה ובבא. לכן שמעו בנים את עצת אביכם הזקן לטוב לכם כל הימים.

שאו מרום עיניכם וראו גבהי השמים ונוטיהם, לגלגלי הרקיע וסביביהם שנים עשר מזלות ותנועותיהם, והכוכבים כמשמורותיהם, שכלם הם מנוים וספורים ביובולות ושמיטות, שנים וחדשים, ימים ושעות ורגעים וחלקים דקים ודקים מן הדקים. וערוכים כלם יחד כמכונה נפלאה עשויה מאומן חכם בלי קץ וגבול, בחכמה ותבונה רבה ונעלה מכה דעת אנוש וגבול השגותיו, הלא כלכם בקיאים אתם בחכמה זו. ולא באתי רק לעורר את הדעת הגהרם בכם מרוב הטרדה ולהזכיר לכם את הנשכחות, והאיש הנעדר מחכמה זו אף ידע שכבוד ד' והדר גאונו, והוא גרוע מן הבהמה שאין בכחה לדעת והוא הלא יש בכחו לדעת כי החכמה מונחת בקרן זווית וכל הרוצה יבוא ויטלה, ילמוד ויבין. יבין וידע. ומי שיש בכחו ללמוד ולדעת ואיננו לומד ואיננו יודע, אל לו לשבת בסוד חכמים. התעוררו מתרדימתכם מתי עולם והיו לאנשים חיים.

התבוננו על כדור הארץ שאנחנו כובובים שוכנים עליו מכל צדדיו סביב, שברוב גדלו נחשב לאין מול גדולות הגלגלים האלה, ומה רבו צבאיו והמון נבראיו, וכלם מתפתנסים בתחבולות חכמה ובבנין אבריהם שהטביע בהם הבורא ית"ש ברצון וחפץ מדוקדק לפי הצורך לפרנסותיהם.

זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר היות קטנות עם גדולות, המתמיהים העשתונות ומבהילים הרעיונות, — וכלם יחד, הארץ והמון מים אשר יסבות, תלואים על בלימה באמצע כדור השמים בלי יסודי נחושה ועמודי ברזל. היעלה על הדעת, שכל זאת נעשה במקרה בלי רצון בורא כל יכול נעלה ונשגב מדעת אנוש וכה מוגבל, ונשפף הדיו על הניר ונתציירו אותיות במכתב מלא חכמה ודעת, במקרה וכלי דעת? בינו נא זאת שוכחי אלה.

זכרו נפלאות ד' אשר עשה למשה ולישראל עמו במצרים שהוציא גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים והעבירם בתוך הים ביבשה, ושני עמודים של אש וענן הלכו לפניהם לנחותם הדרך ולהאיר להם במדבר גדול ונורא מקום ציה ושממה וכלי כל צמחים ולחם ומים, ופרנסם בכל צרכיהם ארבעים שנה והם היו כחמשה מליוני נפש אדם ובהמה רבה. היעלה על הדעת שכל אלה נעשו בערמה ותחבולה? רק שוטף רשע יאמר כן, היודע את האמת ומתכוון למרוד בו, מלך מצרים היושב פה יתן עדותו אם כנים דברי.

מ ל ק מ צ ר י מ : — אָנֹכִי וּבְנֵי עַמִּי וְכָל הָעַמִּים הַקְּרוּבִים אֵלֵינוּ מְעִידִים אֲנַחְנוּ עַל אֱמִיתַת דְּבָרֵי הַזֶּקֶן הַזֶּה הַכְּתוּבִים בְּתוֹרַת מֹשֶׁה, וְאֵין אֶחָד מֵאַתָּנוּ מְסוּפֵק בָּהֶם מְרֹוב פְּרַסוּמָם לָנוּ מִבִּיאַת הַיְהוּדִים לָאָרֶצִינוּ עַד עַלְוֹתָם מִמֶּנָּה שְׁכֵלָם אֱמֶת הֵם. חֲקֵי יוֹסֵף מִלְכְּנוּ עוֹדֵם חַיִּים אֲתָנוּ. גַּם הַבוּר אֲשֶׁר יֵשֵׁב בּוֹ עוֹדוֹ מוֹגֵדֵר לָנוּ. גַּם הָעַרִים בְּנֵי יַדֵּי הָעֵבְרִים עוֹדֵם נִכְרוֹת לְכָל רוֹאֵה אוֹתָם, וּזְכַר עֲשֵׂה ד' לְכָל נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עֲשָׂה בְּכָל הַמְּכֹות אֲשֶׁר חִכְּנוּ וּמָאוֹז לֹא נִכְנַס אַרְבֵּה בְּנִבּוּלֵינוּ גַם אִם יִפּוּל סָבִיב מִצְרִים לֹא יִכְנַס אֶחָד

ממערב. והפכי המזנים כהפכי אש ומים, כי אי אפשר לשנות סדרי הטבע. אבל על כל זה שודר הרעיון לסלסלו ולעיון בו, כי במה נבלה פה העת אם לא בדבר נכבד כזה, ויעשו כלם לאגודה אחת לחקור ולדרוש בדרכי החכמה והנסיון איך להשלים בין העמים והכתות ויעשו את נשיא ארצות הברית לנשיא החבורה יען כי ארצו מאוסף מכל העמים ואת השר... עשו למשנה לו.

ה נ ש י א : — תשואות חן לכם מלכים ישרים בעד הכבוד שכבדתם אותי לעשותי לנשיא החברה היחידה בעולם, חברת מלכים ונשיאים וחכמים. יתן ד' והפצכם בידכם יצליח לעשות את השלום עליון על כל הגוים להצלחת כלכם ולטוב לכם כל הימים. ועתה עליכם לעשות שלשה דברים טרם תהיה הישיבה לעצה :

א. כל איש שבדעתו לתקן איזה דבר לתועלת הכלל ימשוך כל האנשים הקרובים אליו בדעת ויהיו לחבורה אחת והוא להם לראש המדברים בעת הישיבה, למען שלא נצטרך לשמוע מאלפים פיות דעת כל אחד.

ב. בכל משך עת הישיבה יסיר כל אחד את נזרו מעל ראשו ונהיה כלנו אנשים שווים, והיום הרת עולם בלי מלך ובלי נשיא, ואנחנו רוצים להיות עם מסודר מחקים ומשפטים טובים לכלנו יחד למלך מלך עלינו או נשיא ימשול בנו, או גם בלי מלך ובלי נשיא ככל אשר יתנו לנו חקי החכמה על פי רוב דעותינו. למען שלא נצטרך לחנוף בתארי הכבוד הנהוג עתה בעולם, ולמען שיוכל כל אחד להגיד את דעתו בלי מורא וחניפה.

ג. שישבע כל אחד שבועת אמונים לקבל האמת ממי שאמר ולהודות עליו בפה ובלב ולא יצדד לטובתו הפרטית. ועליכם לדעת כי לא לעולם חוסן ולא נזר לדור דור וכבר ראינו שבן מלכים ונצר נסיכים נהיה עבד להפחות והריק. ויש לאב לדאוג לטובת בניו הנהנים מטובת הכלל.

ויסכימו כלם לדבריו.

ה א פ י פ ו ר : — אל תשכחו בני שרק בני אדם אתם ולא בני אלהים וכל אדם הוא משוחד מטובתו הפרטית גם שלא ברצונו, והשוחד יעור את עיני שכלו שלא לראות נכוחה ושלא להודות על האמת אם תהיה לרעתו, אבל כה תעשו ותוכלו, תתנו תנאי קודם למעשה שכל מי שזכה לאיזה משרה וכבוד זכה בה כל ימי חייו גם נגד התקנה, וכל מה שתתקנו פה יהיה רק לדור אשר יולד. או אז תהיו נקיים משוחד ותגיעו אל האמת והשלום.

כ ל מ : — דברי פי חכם הן.

וכן התקנו בנתינת ידים זה לזה ובשבועה, ובכן התפרדו באורך ורוחב הכבר להועץ ולמשוך כל אחד לדעתו את הקרובים אליו בדעת ולמחרתו התאספו ובאו חמשים כתות וחמשים ראשי המדברים להם וישבו הראשים כחצי גורן עגולה איש על כסאו. וממלם ביתר הקשת ישבו הנשיא ומשנהו ויתן הנשיא אות אל האפיפור לדבר בראשונה בשם כת הקלעריקאלען.

ה א פ י פ ו ר (קם על רגליו ויאמר) : — שמעו מלכים מלי ורוזנים האזינו לי כי בצדק כל אמרי פי אין בהם נפתל ועקש. ואם רק תשומו לבכם לדברי בטוח אני שכלכם תודו לדברי באמת.

בן ששים שנה אנכי היום, כל חמורות התבל היו לי לזרה, כי גם בנעורי מאסתי להם ומה גם בזקנתי, עושר וכבוד כבר שבעתי ועברו לי הגבול ולא



ורק הדת האוסר את הגנבה והגזלה מכרית את העם אל החקים והמשפטים בין אדם לחברו ובינו לבין אלקיו. והמשפטים מכריחים אותם על מינוי המלך לשמרם ולקיימם, ואם שהדת מושיב את המלכים על כסאיהם מהראוי שהמלכים יחזקו את הדת על מכונה. רק זאת לא צדק, והוא בחפצו להגביר את אמונתו בעולם כי באמת יש להגביר את אמונתו בעולם כי דתי עולה על דת משה בשלשה מעלות. משה לא נתן את תורתו רק לעם ישראל בלבד ונביאנו נתן את תורתו לכל העמים יחד; משה לא הבטיח בתורתו רק עולם הזה העובר וכלה, ונביאנו הבטיח בתורתו גם שכר עולם הבא העומד לנצח; וגם כי הוא אחרון, ואחרון חביב. למדו את תורתנו ותודו על האמת כמו שנשבעתם להגביר את אמונתו בעולם ותגיעו אל השלום.

ה א פ י פ ו ר : — ערך אמונתכם נוכל לדעת מערך שכר עולם הבא המוכטח בה שהוא נשים יפות ורבות לפי צדקת המת, שהוא צחוק נמאס לכל בן דעת.

מ ל ק י ש מ ע א ל : — ולהאמין שהאלקים בא אל אשה ותהר לו ותלד בו, והאב והאם והבן אחד הם — אינו צחוק נמאס לכל בן דעת?

ה א פ י פ ו ר : — אם להתוכח בין אמונה לאמונה על פי דעת האנושי הוא רוצא אני נכון להתוכח עמו, אבל הוכוח אף למותר הוא כי רוב מהיושבים פה עומדים באמונתו והכל הולך אחר הרוב.

מ ל ק י ש מ ע א ל : — אין טענות רוב מועיל כי אם כשזרעות נאמרו ברצון ודעת. והרוב העומד באמונתך נעשה באונס על ידי מלכי קדם שעשו כדברי הזקן וגזרו שמד על הכופרים בהנוצרי.

ה א פ י פ ו ר : — וגם המיעוט העומד באמונתך נעשה באונס על ידי מלכי ישמעאל שעשו כדבריהם וגזרו שמד על הכופרים במחמד.

מ ל ק י ר ו ס י ה : — אם שהאונס היה בשכבר הימים ועתה אין אונס שבו הדעות להיות ברצון ולכן יתוכחו המתוכחים ונלך אחר הרוב.

מ ל ק י ש מ ע א ל : — אין אונס יותר גדול מהאונס השורר עתה בין הנוצרים, לזה לא תנתן משרה בצבא כי יהודי הוא, זה לא יבוא בקהל עמכם כי יהודי הוא, מזה לא תקנו ולא תמכרו לו כי ממעי יהודי יצא, לרגעים ימיתוהו, יכוחו, יבזוהו, ישיסוהו. למנהג כזה תקראו חופש הדעת והדת? לכן לא אוכל לסמוך על הרוב כ"א כששנינו נכרר לנו אנשים מלאי הכמה ודעת במספר שוה ונלך אחר הרוב.

מ ל ק י א פ א נ : — נוראות נפלאתי על שניכם, הלא כפי הנראה שניכם אתם מודים על דת היהודים שמשא אמת ותורתו אמת, אלא שכל אחד מהזיק בדת אבותיו באמונה ולא בדעת, ובטענה שמשא לא נתן את תורתו רק לעם ישראל בלבדו ולא הבטיח בה שכר עולם הבא, ואיך תתוכחו בדת הור לרוחכם טרם שאלתם את אחד מבעלי הדת הזה אולי יש לו מענה על שאלותיכם? ואנכי אם ארצה לקבל עלי דת אחד מאלו השלשה דתות הייתי בוחר בדת היהודים כי שניכם מודים לו ולא בדת אחד משניכם ששתי דתות מכחישות אותו. האין פה יהודי מלומד בדתו שנשאלהו?

פתחיה נקרא ויבוא וישתחה לפני המלך ויעמוד לפניו.



מהם לתוף הנבול. ועל זה נאמר שיחו בכל נפלאותיו. נסי הים והמדבר חרותים על כותלי ההרים המשתרעים במדבר סיני לפני ים סוף, מעשה ידי העברים עוברי הים ביבשה. וכל העמים יושבי ההרים מספרים את נסי הלילה של קריעת ים סוף מרוח קדים עזה ומקול ד' קורא למשה: נטה ידך על הים ובקעהו אם אמרתי לספר כמו תקצור השנה. ומי מסופק בהם, רק המשובש בדעת.

מ ל ק י ש מ ע א ל : — גם אנכי ובני אמונתי כארבע מאות מליונים מודים אנחנו על אמיתת כל המסופר בכ"ד כתבי קודש מנסי מצרים והמדבר ומלחמות ל"א מלכים וממשלת היהודים בארצם ונירושם ממנה שכלם היו בהשגחה נפלאה חוץ מדרך הטבע. ודעת המסופק הוא דעת שוטה ואין להתייחס עמו.

מ ל ק ע נ ג ל א נ ד : — העדות היותר נאמנים הם הלוחות אבן אשר מצאו חכמי ארצי באדמת מצרים בקבר מלך מצרים אשר מלך בימי משה. שהרות עליהם ככל הכתוב בתורת משה ולא נשאר מעתה שום ספק לכל חוקר.

ה א פ י פ ו ר : — זכרו נפלאותיו אשר עשה לאבותינו על ידי.... אשר עשה לנו טובה כפולה כבוללו את כל המצות שבתורה כמצוה אחת היא אהבת הבריות ושלומם, וגם הוסיף להבטיחנו את שכר עולם הבא החסרה מתורת משה, וכבר נתאחדו כל מלכי אירופא לקבל אמונתנו זו המצלחת את מאמיניה בזה ובבא. אולם עתה כמו מלכים קטני אמונה ונתנו חופש לכל איש להחזיק בדת אשר ירצה או גם לכפור בכל דת ובלבד שישמור את חקי המלך, ולא בדעת עשו, כי איזה עול מלכות וחק ממשלה יש להכופר בדת. הלא אם יגנוב ויגזל גם ינאף וישפך דמים, יעמיד עדי שקר וישבעו שבועות שקר והשופט ישפט משפט שקר, והמלך מה יעשה לו.

התבייגנו נא בהבדל המאמין מן הכופר, הכופר רודף אחר תאותו שלעולם לא ישבע ממנה ולא ישיגנה נצח. והוא בעצמו מודה שאין בינו ובין כלבו מאומה ובמותו קבורת כלב יקבר, דבריו שקר ושבועתו שוא והבטחתו כוזב והוא גרוע מהחיה הטורפת כי החיה לא תזיק רק לרעבונה, והוא מוזיק גם בשבעו והוא מריע לעצמו ומריע לאחרים. והמאמין מסתפק במעט ושמת בחלקו, ואיננו נוגע בחבירו לרעה. הוא מאושר בחייו ומאושר במותו. וא"כ אין דבר המצליח את האדם כהאמונה הישרה, ולכן מוטל על המלכים המקבלים מן העם עושר וכבוד להדריכם על האמונה כמו שעשו מלכי שפניה הקרמונים וחק יתנו שהכופר בדתנו יהרג והעובר יענש, כהני הדת יחנכו את בני הנעורים על הדת והאמונה, ואם שתחלתם תהיה באונס סופם יהיה ברצון. ובעוד שנים אחרות יהיו כל העמים בדת ואמונה אחת ואז יהיה שלום בעולם. כן הוא דעתי ודעת רבים אשר אתי. ואתם תנו תודה לדברי כמו שגשבעתם ותעשנו לחק ולא יעבור בכל ארצות ממשלותיכם לטוב לכם ולכל העמים. ושלום יהיה לנו.

מ ל ק י ש מ ע א ל : — כל דברי הזקן הם אמת שחוב המלך הוא להדריך את העם בדרך הדת והאמונה, כי באין דת דומים בני האדם לפני הים שהגדול מחבירו בולע את חבירו, אין תועלת במשפט ואין צורך במלך.

פ ת ח י ה : — התורה נתונה לכל בני האדם יחד. לחכמים ולכסילים, לגדולים ולקטנים, לאנשים ולנשים. החכמים הגדולים רואים את שכר עוה"ב כתוב בפירוש בתורה ונתתי משכני בתוככם, והתהלכתי בתכם וכתוב ולדבקה בו, ובו תדבק, ואהבת את ד' אלקיך, ואהבה זו והדביקת בד' ושכונת כבודו הוא הנועם לאין קץ והתענוג בלי גבול והוא העוה"ב. וקטני הדעת והדביקים בתאות עוה"ז לא יוכלו גם לצייר בדעתם את הנועם הזה כשם שאי אפשר להבחימה להבין את נועם המוזיקה ותענוגי החכמה וכשם שאי אפשר להנולד עור להבין את מעלת האור והבדלי המראות — להם הבטיחה התורה את שכר עוה"ז ועושו כשם שהאב מבטיח את בנו הקטן לתת לו אגוז אם ילמוד או אם יאכל סם החיים. ושיכחו בשוט אם ילך להרחץ במים השוטפים והוא אוכל סם חיים מאהבת האגוז ומונע מהמים מיראת השוט וכשיגדל יבין וידע מעלת החכמה ותועלת הסם בלי האגוז. וגם מהעונש ניכר השכר כי בעונש ככתוב, והכרתי הנפש ההוא, והאבדתי את הנפש ההוא, והיפך הכרת הוא הדביקות. והיפך האבדון הוא הקיום הנצחי. ורק שכר עוה"ז נצרך להבטחה כי איננו מדרך הטבע שאם ישבות שנת השבע תעש הארץ בשנת הששה לשלש השנים, ושאם יעברו ע"ז יעצרו השמים מלהוריד מטר, אבל שכר הרוחני איננו נצרך להבטחה כי הרגשת כבוד ד' ואהבתו והשגת מציאותו בלבד הוא הוא עצם השכר ועצמיות התורה המורגש להאדם גם בעוה"ז בעודנו חי כי כבוד ד' חופף עליו כל היום והכתוב אומר זה הדבר אשר צוה ד' תעשו, וירא אליכם כבוד ד'. ולכן לא אוכל לפרש לכם יותר את הדבר הזה מהעדר לכם העיון והמעשה יחד.

ה א נ ט י ס א מ י ט : — מה תדברו עם בעל הדמיון הזה הלא היהודים מדמים שכל העולם לא נברא אלא למענם והם לברם ירשו הגן עדן, וכל העמים יורדי גיהנם הם.

ה נ ש י א : — אמת. כן שמעתי עליכם שאתם אומרים שכל העולם נברא רק בשבילכם ועין שכתוב בתורה בראשית ברא אלקים את השמים. וישראל נקראו ראשית. ויש לכם טעות העכביש המקננת בהיכל ומדמת שההיכל נבנה רק למענה. אולם שפלתכם מעיד על שפלת ערככם בעולם, מעט זרעים היו ימי שני חיי שלותכם בעולם. ארבעים שנה במלכות שלמה בלבד וגם המה בשנאה כבושה, והעמים מאריכים בשלותם כל ימי השמים על הארץ ומוזה תוכלו לדעת בעבור מי נברא העולם.

פ ת ח י ה : — אם מהשפלות תקח ראייה על גודל נפשנו ועל ערך מעלותינו, היה אבי דתך בעוה"ז, וכמה שפלים היו הפילוסופים הקדמונים בעודם חיים, ועתה כלכם מעריצים את ישמותיהם לעשותם עליון על כל.

ולא עוד אלא שהמשפלות אקה ראייה על גודל נפשנו ועל ערך מעלותינו, כי מדוע תשמו את לבכם לעם קטן ודל כמונו היום יותר מכלל העמים שישנם בעולם. אין שלחן שרים ואין אסיפת עם בכל המדינות שלא ידובר מיהודים לאמור הבה נתחכמה לו פן ירבה. ועם חלש ומעט כמונו מהראוי שלא יורגש כלל בין העמים הרבים והעצומים שבעולם, וההרגשה הנפלאה הזאת מעידה שאנחנו הננו הלב של כל העמים. והעמים הם האברים של הגוף הכללי שבעולם במין האדם, והלב הוא הקטן שבכל האברים והמורגש לכלם. וכשם שגודל

ה נ ש י א : — הגד נא, יהודי נכבד, היש בתורתך שכר עולם הבא למקיימי מצותיה?

פ ת ח י ה : — יש ויש.

ה נ ש י א : — הלא כל היושבים פה בקיאים בתורתך כמוך ומדוע לא ראו גם הם את השכר הזה הכתוב בה לפי דבריך?

פ ת ח י ה : — מדוע לא היו ליושבי אמערוקא מלפנים כל החמודות שישנן עתה ליושביה, הכי נבראו להם עתה שמים וארץ חדשים? הלא בלי ספק תענה: יען שלא ידעו להשתמש בכללי החכמה להוציא את חכמות הטמונות בהיסודות מעת הבריאה. וכן תענה גם על שאלתך זו: תורתנו היא ערוכה בכלל ושמורה. עליה אמר דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. עליה אמר שלמה ארוכה בארץ מדה ורחבה מני ים. אף היא אמרה תאמר אני בינה לי גבורה לי עוז ותושיה, בי מלכים ימלוכו ושרים יחוקקו צדק — אבל לא נתגלתה רק להיודעים להשתמש בכללי החכמה להוציא את התעלומות הטמונות בה מעת הנתינה.

ה נ ש י א : — לא על זה נקראת כי אם להראות לנו בראיות ברורות שמוכחה בתורתך שכר עולם הבא כמו שאמרת כי אנהנו רק בדעת נחפזין ולא באמונה.

פ ת ח י ה : — אראכם מעט, בלעם נביא העמים אמר תמות נפשי מות ישרים ותחי אחריתי כמוהו אם אין שכר לישרים אחר מותם מה יבצע במותם. ואיזה אחרית יש לבהמה המתה. ועוד כי אם נאמר שהתורה לא הבטיחה רק שכר עולם הזה להצדיקים והעדר השכר הזה להרשעים הלא עשתה התורה היפך כונתה כי מסיפורי התורה נראה שנמרוד חי כל ימיו במלוכה על כל העולם ואברהם היה כל ימיו בגולה ולא הוליד את בנו יחידו כ"א לעת זקנתו, ושרה אהובתו מתה עליו בקיצור שנים ולא ראתה בחפת בנה יחידה ואיה אפוא שכרם בעוה"ז, יעקב אמר מעט ורעים היו ימי שני חיי וראה לפני מותו בניו ובני גולים בארץ לא להם, ועשו חי כל ימיו במלוכה ושלוה בארצו וראה את בניו ובני אלופים ונשיאים מושלי עמים רבים.

אם שיוסף בצדקתו יצא מבית האסורים למלוך הלא פרעה מלך ולא היה בבית האסורים מעורו.

ואיזה שכר היה למשה בעוה"ז לפי סיפורי התורה, רוב שנותיו היה בגולה ורועה צאן במדבר. ורק שליש האחרון משנות חייו מלך על ישראל וגם הן היו בצער, כי הם מרו ועצבו את רוח קדשו עד שבחר במות מבחיים, כי בכל יום היו להם תלונות חדשות, ובסופו נתבשר שלא יכנס לארץ בחירתו, ושימות במדבר ושלא ירשו בניו את כבודו אחריו. זו תורה וזו שכרה? הלא בעל כרחינו נודה שעיקר השכר היא בעולם הבא. ולכן הפקירו אבותינו את כל חיי העולם הזה הרגעני, בעד חיי העוה"ב הנצחי.

ה נ ש י א : — דבריך אלה אם כי טובים הם, הנם רק השערות בלבד. דברים ברורים הראה לנו. ועוד אם כדבריך מדוע לא כתבה התורה באר היטב את שכר עוה"ב כשם שכתבה בפירוש את שכר עולם הזה — וגם לא היתה צריכה כלל להבטיח שכר עוה"ז שנחשב כאין מול שכר עוה"ב.

מדוע א"כ התירה התורה לקבל ריבות מהעמים ואסרה לקבל מישראל ככתוב  
לנכרי תשיף ולאחיך לא תשיף.

פ ת ח י ה : — מי אשם אם אינך יודע הפשט של מלת תשיף, הלא  
פירושו הפשוט לנכרי תתן ריבות ולא לאחיך כל כך הזהירה התורה באיסור  
ריבות. כי הפסוק לא תשיף לאחיך נשך כסף ונשך אוכל היא הזהרה להלות.  
וכתוב את כספו לא נתן בנשך ואמרו חז"ל במדרש תהלים אפילו ריבות עובד  
ע"ז. והם אמרו שהמקבל ריבות אפילו מהגוי הקללה רובצת עליו ואיננו רואה  
כימן ברכה לעולם והוא או בניו יענו. לקבל ריבות לא התירה אפילו ברמו,  
ומכל מקום מותר לנו לקבל מהגוי יען שהוא מקבל מאתנו כשם שמותר  
להכות את המכה אותנו. אבל עתה שאסור להם לקבל ריבות ממנו מדינא  
דמלכותא אסור גם לנו לקבל מהם מדין תורה גוסף על דינא דמלכותא שהוא  
דינא עפ"י התורה. והחילק ע"ז הוא יחיד ואין הלכה כמותו.

ה א נ ט י ס א מ י ט : — הלא מעשים בכל יום שיהודים מקבלים ריבות  
מהעמים גם עתה אחר שאסרה הממשלה את הריבות.

פ ת ח י ה : — הלא מעשים בכל יום שקצת מהעמים מרצחים את נפש  
האדם גם אחר שאסרה הממשלה את הרציחה, הכי נתלה עון האחד על הכלל  
כלו. ואיש אחד אם יחטא בנו על כל העדה תקצופו, ובאמת מקבלים מלוי  
בריבות הללו גם מישראל אחיהם לא עפ"י הדת ולא עפ"י היושר רק מזדון  
לכם בלבד. ואין אחריותם עלינו.

ה נ ש י א : — לדבריך יש לראות הברל רב וניכר בין ישראל לעמים כערך  
ההברל בין הלב לאברים.

פ ת ח י ה : — הברל רב וניכר יש בין עם לעם כערך ההברל בין  
אבר לאבר, אבל צריכין להשכלה זו עיון דק ושכלי להבדיל בין תכונות כל  
עם ועם בשכל ובמדות.

מ ל ק פ ש נ י ה : — זכרוני בימי חורפי צוה אבי זקני מלך אלפונסי  
להביא לפניו ספר דברי הימים ונמצא כתוב בו שהרומאים הם העם הנבחר  
למלחמה, והצורים לעושר, היהודים לתפלה, והישמעאלים לשטות, המצרים  
לזימה. החינאים לשקר, הפרסים לגאווה. וכן היה מונה והולך סגלת כל עם  
ועם ולא אוכל לזכור את כלם כי אין הספר לפני וגם עתה אומרים העולם,  
שהבריטנים הם העם הנבחר לעושר והכמה, הצרפתים ליופי ומלחמה,  
האשכנזים לנקיון ויושר, האיטליונים לעבודה, הרוסי לרציחה וגזל, השפנאים  
לעוני ואמונה, היהודים לחריצות ומסחר, הפולנאים לגאווה, האונגריין לדרך  
ארץ ומוסר, ההאלענדער לאהבת אדם וא"כ באמת צדק היהודי שיש לכל עם  
טבע מיוחד כשם שיש לכל אבר טבע מיוחד.

ה נ ש י א : — אינני מבין דבריך אלה הכי הצרפתים אינם רודפים אחר  
העושר כהבריטנים והכי הבריטנים אינם רודפים אחר המלחמה כהצרפתים,  
והאשכנזים אינם רודפים אחר שניהם? ובמה תבדיל ביניהם.

פ ת ח י ה : — הבריטנים רודפים אחר המלחמה לתכלית העושר  
והצרפתים רודפים אחר העושר לתכלית המלחמה אהובת נפשם. והאשכנזים  
אחר שניהם לתכלית החיים בנקיון ויושר. והכל הולך אחר התכלית, והיהודים

הלב נמשכים לכל האברים כן מפוזרים בני ישראל בין כל העמים, ויושבי הקצוות שאין בני ישראל ביניהם, נמשלו כבהמות נדמו כי אור הדעת של הלב לא נגה עליהם.

ו כ ש ם שהלב הוא ראשית החיים וראשית המדוה לכל האברים, כן עם בני ישראל הם הראשונים במעלה ושפלות בכבוד ובזיון יותר מכל העם. כשהיינו במעלה לא זכה שום עם לכבוד כזה שהיה לנו, עוד בנערותנו בניחינו מרחם אמנו ארץ מצרים נהגנו בטכסיסי מלכות, ששים רבוא גבורי מלחמה מחולקים לשנים עשר שבטים וארבעה הגלים בצבעים שונים ומקדש מלך מעון לשכינה באמצעם, ושבת שלם משרתי אל סביבו, כהן גדול בנזר הקודש על מצחו ושם ד' חקוק עליו לשם ולתפארת וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עלינו הושן זהב על לבו ושמות שבטי יה חקוקים עליו מלכה תעלומות ומגיד מראשית אחרית, ועל כלם מלך צדיק ונושע בד' משה נביא ד' ומה עשו אז שאר העמים, זבחו את בניהם ובנותיהם באש לאלהיהם. ומה היו אלהיהם? סוסים וחמורים, עכברים וטחורים. עוד נמצאו עקבותיהם בין יושבי הקצוות ובבתי המוזעאים ראו אותם ונקטתם בפניכם על אולת אבותיכם.

ועתה אנחנו שפלים מכל העמים אין לנו ארץ ולא נחלה לא מלכות ולא ממשלה, על צוארינו נדרפנו והיינו ללעג וקלם לבוז ומיסיסה. אבל תקותנו חזקה שנישוב עוד להתעלות במעלה יותר גדולה שהיינו בה בשנות קדם. אבל לא כאשר תדמו שאנחנו מקוים להתעלות בשפלותכם ולהתכבד בקלונכם: כ"א אנחנו מקוים ליום שגם אתם תתעלו עמנו יחד ורק אז נזכה לתכלית השלימות שאליו נבראנו בעולם כי האברים הבריאים מוסיפים אומץ בהלב והלב הבריא מוסיף חיים בהאברים וישראל נקראו ראשית העמים וכל ראשית הוא רבוק. ובאין עמים אין ראשית והלב הוא ראשית האברים ובאין אברים אין לב והאדם אומר שעיקר אנושותו הוא לבו, וכל האברים חביבים לו. ובעל השדה אומר שאיננו עובד שדיהו כי אם בשביל החטים, וכל המינים חביבים ומוכרתים לו והתורה הנתונה לנו לא היתה שנתזקנה לעצמנו בלבד אבל היא נתונה לנו כהדעת הנותן בלב להאצילו בכל האברים. ומאור תורתנו נתפשטו אמונות מחמד ונוצרי בעולם, המאמינים בחידוש העולם ובהשגחה פרטיית ובשכר ועונש ויש להם מצות ועבירות, יושר ועולה, ויש להם חקים טובים ומשפטים צדיקים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. מה שלא נמצאו בין עובדי עבודה זרה ואנחנו מצפים להעת שכלכם תהיו כמונו להאמין באל אחד ודת אחד תחת מלך אחד וכלנו נזכה לשכר עולם הבא, ותורתנו איננה מקפחת שכר כל בריה. ואפילו עבד או ממור לפי מעשיו רוח הקודש שורה עליו. והוא מעין עוה"ב. וגוי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, ומכש"כ אנשים כמוכם העושים הטוב והישר צדקה וחסד בלי ספק שתוכו לשכר עוה"ב. ומדוע נקה הגן עדן רק לנו הכי צר הוא מהכיל כלנו. והאנטיסאמיט הזה יש לו שכל של קין שהיה העולם צר לו לחיות עם הבל אחיו ויקם עליו והרגוהו. למען שהוא לבדו ישאר בארץ.

ה א נ ט י ס א מ י ט : — למה תדבר חנף שכל העמים חשובים לכם כאברי הגוף להלב ותורתכם נתונה לכל העמים יחד ואתם בראש כלם. הלא

עליהם, הוא נקי מכל תאוה בזוויה ומכל חמדה בזוויה, הוא מצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור את דרך ד' לעשות צדקה ומשפט ובשבע עינים הוא משגיח עליהם שלא יובאו לבתי טיאטראות וחמודות בני האדם, ויחדיו הם חיים במדות טובות וישרות והעשירים שראית לרעה לא ישראלים הם רק בשם בלבד ובפיחה יכחישו אותם שלא יודעו כי ממעי יהודה יצאו, כי התערבו בנוים וילמדו מעשיהם הרעים ולא הטובים.

ה נ ש י א : — בדבריך אלה כבר נגעת בכבוד העמים כלם.

פ ת ח י ה : — ח"ו לא נגעתי בכבודם, כי אמנם דברים רבים ישנם הטובים להעמים ורעים לישראל, כי עשירי העמים היושבים על אדמתם תחת נפנם ותאנתם, ושוקדים על שמריהם תחת מלכיהם ושריהם, טוב ונכון להם למשוך בשמחה את בשרם ושמעו בקול שרים ושרות לבלות בהם קצת עתותיהם ומהם לא יושחתו מדותיהם כי מותר להם עפ"י דתיהם. ועוד יקחו מהם מוסר ודרך ארץ להטיב את דרכיהם, אבל עשיר מישראל אשר עול הדת ועול מלכות רבים עליו אל לו לבלות את זמנו בשחוק וקלות ראש אשר לא יועלו לו רק להרבות את זדונו ולגלות את קלונו ובשעה שדמי אחיו ברוסי' ורומניה מוגדים כמים ארצה אל לו לשבת בין משחקים ולהתענג מקול שרים ושרות האסורים לו על פי הדת, ובשעה שרבים מאחיו מתמוגגים ברעב אל לו להרבות במותרות והבלי שוא והעושה אלה אין לו חלק ב"ד ולא נחלה בישראל בער הוא מאיש ולא בינת אדם לו.

והחכמות שאמרת שלא נמצאו בין חכמי ישראל טעית בשפטך כי באמת לא נופל עם ישראל בחכמים כאלה מכל העמים לפי חשבון נפשותיהם כי גם בין בני ישראל נמצאים רופאים מובהקים. ויודעי דת ודין, תוכנים, כעמיקער, בעלי חשבון, וחכמי הטבע. אבל הם לא נחשבו בין חכמי ישראל כי אם בין העשירים בלבד, כי אצלנו לא נקראה חכמה רק החכמה שהיא בעצמה היא התכלית ואין אחריה תכלית אחר והוא חכמת התורה בלבד לא כן החכמות הללו שתכליתם הוא העושר הבא כטיבתם, וחכמיהם קלעו אל מטרת העושר ולא לעצמותם, והכל נקרא על שם התכלית.

וגם כי לא יאות שם חכם בעל חכמה רק החכמה ששינתה את בעלה לטוב במדותיו יותר מכל בני האדם, איננו אוכל רק לשבעו ולא להתענג איננו שותה רק לצמאון ולא לסבאון. איננו מתנאה. איננו כועס איננו מתאוה איננו חומד, אוהב את הבריות ודורש בשלום כל אדם בענוה, חכמתו תשמחיהו ובינתו תאמצהו. וחכם כזה לא תמצא רק בין חכמי ישראל בלבד, בין שומרי תורה ואותו לא ראית מעודך.

ה נ ש י א : — אם נמצאו ביניכם חכמים ועשירים כאלה באמת רב ההבדל בין ישראל לעמים אבל אנכי לא ראיתי אותם ואינני יודע ההבדל.

פ ת ח י ה : — ראו נא סגלת עם ישראל שהוא מתערב ברעת ובמדות עם כל העמים יותר מכל העמים. בפולין תמצא בני ישראל שהם פולנאים נמורים לכל פרטיהם וכן באונגריין תמצאם שהם אונגריין לכל חקותיהם וכן בענגלאנד אשכנז צרפת מה שאין כן שאר העמים שלא יוכלו להתערב עם עם ולשון אחר משינוי תכונותיהם ומדותיהם. ובה במדה שהאיש הישראלי מתערב עם כל העמים בה במדה הוא עומד נבדל ונפרד מהם והוא עם לבדד



הוכנו למעלה יותר נכבדה מכל העמים והוא לדעת את ד' וליראה אותו ורק אם תחדור בפנמיות תכונתם תמצא ההבדל ביניהם ובין העמים.

ה נ ש י א : — אנכי כבר התכוננתי בתכונות העמים ומצאתי בכל עם אנשים יקרי הערף גדולים בדעת ובמדות. ואנשים שפלים ונבזים גרועים מבהמות כן בישראל וכן בעמים.

פ ת ח י ה : — אם תערוף את עני ישראלי מול עני העמים, ועשיר מול עשיר וחכם מול חכם אז תמצא הבדל רב וניכר ביניהם. ואנכי לא אוכל לפרש לך ההבדל פן אפגע בכבוד עם אחר שכבודו יקר בעיני ככבוד אבר מגופי.

ה נ ש י א : — גם בזה כבר התכוננתי ומצאתי הבדל רב בין הענים כי עני מישראל מתחקה להתנהג בכל דבר כהעשיר, בשבת ויו"ט יוצא הדור בלבשו כהעשיר, ומאכלו הוא מתוקל ומבושם כמאכל השרים. אשתו ובנותיו יוצאות מכוללות פאר כבנות העשירים. ואיננו נכנע להעשיר כעני משאר העמים שלא יעלה גם על דמיונו להתרמות להעשיר. ואיננו רודף אחר מותרות כהעשיר אבל לא דנתי מזה כמוך לתת יתרון לעם ישראל בשביל זה על שאר העמים כי אם אמרתי עליהם מה שאמר הנביא: הוי גוי חוטא עם כבד עון זרע מרעים בנים משחיתים שלא הועולו להם אורף גלותם ויסורי מות ועוני להשפיל גאותם, ולו השכילו רק מעט כי עתה לא עשו כן, הלא קטן אתה בגוים בזוי מאוד. ותחת אשר עליכם להחביא את עצמיכם שגם העשיר יתראה כעני. עשיתם בהיפך שגם העני מתראה כעשיר. הלא אדמתכם לעיניכם זרים אוכלים אותה דמיכם מוגרים כמים ארצה ואין דורש את דמכם מרוב הקנאה שעוררתם על עצמיכם בהמותריות האלה, והנכם ברעתכם עד היום הזה הוי גוי נבל ולא חכם ולא באתי בזה להוכיח אתכם להשיבכם מדרכיכם כי אם שלא הועולו לכם תוכחות כל הנביאים איך יועולו לכם דברי. אבל להכחיש את דמיונך בלבד.

ובין העשירים לא מצאתי שום הבדל כי כלם שוים לרעה בעמל עני אינמו ועם אביון לא ינוגעו, ענקתמו גאווה יעטופו שות חמס למו, אומרים לכסף אבי אתה ולזהב אתה אלהינו ואין בהם לא חכמה ולא דרך ארץ כי העושר מגדול עוז למו בו יריץ העושק ונשגב.

ורק בין החכמים בלבד ראיתי הבדל כי כל החכמות המועילות להעולם מחכמי העמים מוצאם ולא מחכמי ישראל כי אין בתורתכם שום חכמה רק חקים לא טובים ומשפטים בל תחיו בהם ובמה נתגאית, יהודי?

פ ת ח י ה : — את עני מישראל לא דנת כשופט צדק, כי לו ידעת כמה הוא חי בצומצם כל ימות השבוע למען שיוכל להתעניג מעט ביום השבת הקדוש לו והוא משאת נפשו כי עתה לא אמרת כל אלה. ועני מהעמים מוציא על כוס רויה אחד בימות החול שלו מה שהישראלי איננו מוציא על כל יום השבת. ומה שנוהר בנקיון מלבושו ואיננו נכנע ושפל כל כך נגד העשיר הוא מתכונת נפשו כי בן מלכים ונצר נסיכים איננו יכול להתבנות גם בעניו כעבד מלידה.

ואת עשיר ישראלי לא ראית מעודך, בוא ואראך באונגרון ופולין בין הארטידוכסין, הוא איננו אוכל את פתו אם לא אכל עני עמו הוא מדבר עם העני רכות ומפייסו בכסף ובדברים, הוא נושא בעול עם חבריו ואיננו מתנאה

ובל דבריו בשקר יסודם כי אני ראיתי סדר ההכאה שלחם ואין אכזריות יותר גדולה ממנה, שהבהמה הוכתה עשרים פעמים על ראשה והיא עודנה חיה במכאובים נוראים. ומה שאיננה מתפרכסת היא כי אחזה השבץ מרוב צערה. ולכן נאבדו ממנה הדמים ואם ישחטו אותה אחר ההכאה לא יצא דם כי הצער מאבד הדמים. ומעט הדמים היוצאים ממנה אחר נחירת הלב הם עכורים ושחורים, כי הצער מעכר הדמים. ולכן נאבד טעם הבשר וכחו ממנה ומהרה קל יתעפש ויבאש הבשר המוכה. והדמים הרבים והאדומים היוצאים מן הבהמה השחווטה וההרגשה והשכל והראיה שיש לה גם אחר השחיטה מעידים שאין לה צער כלל מהשחיטה בסכין חד וחלק בלי שהיה ודרסה ועיקור, כפחיתת הגידין להוציא דם בלבד, בינו נא זאת שוכחי האמת ולא תנקרו את עיני האנשים הבורים בעם המאמינים לכל שוא ושקר.

וגם כי אצלינו לא הותר לכל אדם לשחוט את הבעל חי רק לאומן מומחה בעל דת ורחמן לא כן בהעמים שברגילתם לרצח את נפש הבהמה והעוף מרצחים גם את נפש האדם ולכן לא שכיחי רוצחים בינינו כבין שאר העמים. ואכזריות הקצבים יוכיח והאנטיסאמיט המרחם הזה מדוע אינו מרחם אל הנהרגים ביריה ונחורה הנהוגים בין העמים. ובעיני ראיתי שמשליכים מאה חזירים חיים לתוך מים רותחים ואין מוחה בידם ומדוע איננו מרחם על עם שלם שלא יוכלו לאכול רק מבשר השחיטה כי לא מלבם בדאו להם סדר השחיטה כ"א על פי דתם, אין זה כ"א כזאב המתחפש בעור כבש, והוא רוצה להתאכזר על בנ האדם תחת מסוה הרחמים על הבהמות. ומה שטען מיום השבת האין זה רק תואנה בלבד? הלא אנחנו היינו הראשונים שקבלנו עלינו את מצות השביתה ואתם באתם אחרינו ולמדתם אותה ממנו, ואיך יתפאר התלמיד על הרב לומר שהוא יודע יותר ממנו. בלי ראיה ברורה.

ועוד הלא המחמדנים אומרים על יום הששי שהוא השביעי ואתם אומרים על יום הראשון שהוא השביעי ואתם חולקים מחלוקת רחוקה ואנחנו המכריעים ביניכם והלכה כהמכריע כי שניכם מודים לנו, והרי זה דומה לאחד שאומר שעתה היא שעה הרביעית ביום ובא רעיהו ואומר שעתה היא שעה הששית ביום, ובא השלישי ואומר שעתה היא שעה החמישית. שבלי ספק שהצדק אתו והשנים הראשונים טעו כל אחד מהם בשעה אחת.

ועוד הלא נודע ממספר ימות השבוע ושמותיהן שהוא לפי מספר השבעה כוכבי לכת ושמותיהן, שביום קראשון מושל כוכב חמה ולכן נקרא זונטאג, ביום השני מושל כוכב לבנה ולכן נקרא מאַנטאג, וכן כלם. וביום השבת מושל כוכב שבתאי ולכן נקרא שבת בכל הלשונות, ואיך נובל לקרוא את יום החמה שבת. ישמעו אזניכם מה שאתם מוצאים בפיכם, בכל הלשונות נקרא יום הרביעי יום האמצע, מיטוואך. יען שיש שלשה ימים לפניו ושלשה לאחריו והוא באמצע. וזה ניהא לשיטתינו שהשבת שלנו הוא יום השביעי, אבל לדעתכם שהשבת שלנו הוא יום הששי איך תקראו את יום הרביעי מיטוואך.

ה א פ י ר : — וכוח שוא אתם מתוכחים כי באמת גם אנחנו מודים שהשבת שלכם הוא יום השביעי וגם אנחנו שבתנו בו בראשית קבלתינו אמונתנו זאת אבל אפיפור אחד אמר שלא נאה לנו לשבות ביום אחד עם היהודים ושינה אותו ליום אחר. ובחר ביום הראשון כי הראשון נכבד בכל



ישכון ובנוים איננו בטל להאבד ביניהם ושאר העמים נאבד המיעוט בין הרוב ושב להיות כמוהו. יען שישראל הוא הלב של העמים שהוא מעורב עם כל האברים ונפרד מכלם.

ה נ ש י א : — בדבר זה צדקת יהודי.

פ ת ח י ה : — אוכל להראותך ההבדל מהלשונות שלשון הקודש הוא לשון עם ישראל ומעלת הלשון הזה הוא רב ונעלה מאוד על כל הלשונות כמעלת האור על החושך אבל יארכו הדברים מאוד לא יוכלם ספר שלם.

ה נ ש י א : — לא עת להאריך היא ועוד אקה לי מועד לשמוע הבדל הלשונות ומעלתם בדרך ארוכה ורב ההסבר, לכן עצור בדבריך אלה עתה עד כי יבוא העת שאוכל לשמוע ממך באריכות.

פ ת ח י ה : — גם נוכל לדעת את מעלות עם על עם ממאכלם. כי ארבע מיני נבראים יש בעולם, דומם, צומח, חי, מדבר. הצומח אוכל את הדומם, וצומח נבחר בוחר לו דומם נבחר למאכלו, והגפן לא יצמח בהאדמה שצומח בו הקוף והדרדר, למעלתו עליו ה ח י אוכל את הצומח. וחי נבחר בוחר לו צומח נבחר למאכלו והשור איננו אוכל מה שאוכל הסוס והגמל למעלתו עליהם. ה מ ד ב ר אוכל את החי. ומדבר נבחר בוחר לו חי נבחר למאכלו והאירופער אינם אוכלים מה שאוכלים האזויים והאפריקאנער, כהחונים וההודים, האוכלים את בשר החולד והעכבר למעלתם עליהם. והיהודים אינם אוכלים מה שאוכלים גם האיראפער כבשר החזיר והסוס, למעלתם עליהם.

ה נ ש י א : — ומי יגיד שבשר החזיר איננו טוב כבשר השור ואולי עוד יותר טוב ממנו?

פ ת ח י ה : — החכמים אומרים שחלב של כל בעל חי הוא המובחר מכל חלקי גופו והמזוקק מהם והם אמרו שהשותה חלב חזירה נעשה מצורע לעולם בלי שום רפואה, ומן המבחר שבהחזיר נדין על הגרועים שבו שהם רעים ומזיקים אם שלא נודע לנו מחסרון ידיעתינו, וידוע הוא שהשותה חלב סוסיה נעשה שחכן וגם השכל, ואם תלמד לדעת סימני טמאה וטהרה תראה נפלאות בשינוי טבעיהם ותכונותיהם לא אוכל לבארם עתה כי רבים הם. אבל הכלל בהם הוא שהטמאים הם רודפים, דורסים, רעבתנים, ארסיים, והאוכל משרשם נעשה כמוהם במדות הללו, כי המאכל עושה פעולה במוג האוכל והתולעים הארסיים הנמצאים בבשר החזיר מעידים על פחיתתו ממוג השור.

ה א נ ט י ס א מ י ט : — הן היהודי לקח ראייה ממאכלם שהם העם הנבחר ואני אקה ראייה ממאכלם שהם העם הגרוע מכל העמים, כי ידוע הוא שאכזריות הבעל חי מעיד על פחיתת נפשו והנה היש אכזריות יותר גדולה מאכזריות היהודים בשחוטתם שהנשחט מתפרסם זמן רב בצער גדול. ואנחנו ממייתים את הבהמה בהכאה אחת על ראשה כמעט רגע ומה הם מתפארים בהדת, והלא שביתת יום השבת הוא העיקר היותר גדול בהדת והם אינם שומרים אותו כי בגלותם טעו לחשוב על יום הששי שהוא השביעי, ובהכרכים הגדולים רובם אינם שומרים גם את יום השבת שלהם, ומה נשאר להם עוד בדת?

פ ת ח י ה : — יקה נא השטאטיסקא מהרוצחים וידע מי הם האכזריים.

כהאמונה, נשים ועמי הארץ מלאי אמונה הם קטני הדעת. והחכמים הפילוסוף פים קטני אמונה הם מלאי דעת.

כי במקום שיש אמונה אין דעת ובמקום שיש דעת אין אמונה — ומה יקר מהדעת בו נבדל האדם מן הבהמה, בו מעופף האדם כנשר בשמים, ומשוטט כדג במים בו מכין כל צרכי החיים, ובא הזקן הזה ורוצה לכסות את אורו בשמיכה עבה של האמונה, זכרו נא כמה דמים נשפכו בעולם על ידי האמונה ללא הועיל כלל כי האנוסים שמרו את דתם אחר האונם יותר משלפניו. זכרו נא כמה תועבות עושים הצבועים תחת מסוה האמונה. אין בדרך זה של אונם האמונה רק להרבות צביעות ושקר שנאה ושפיכות דמים בעולם, אם את השלום והאמת אתם הפצים לנטוע בעולם הרבו הדעת בעולם והסירו את מסוה האמונה מעל הצבועים, חופש הדעת והרצון תנו בעולם והרבו בתי חכמה במדינה, אז תראו שהחכמה והדעת יעצרון בעד משיבת העם שלא ירעו ולא ישתיתו זה לזה, ומעולם לא נשמע שהמלומד בדעת יגזול או ישפוך דמים בזדון כמו שנשמע בין חסירי הדעת ומלאי אמונה, ואם כה תעשו יהיה שלום בעולם כן הוא דעתי ודעת רבים אשר אתי.

ה ר ע פ ו ב ל י ק א נ ע ר : — לדעתינו אין דבר המשיחית את מדות בני האדם כהעוני והבזיון הכרוך אחריו, והעושר והכבוד מדוממים את רוח האדם לטוב כמו שנראה בעליל שהמכובד מחבירו מתכבד בעיני עצמו להתעלות במעלות שכליות ומדותיות והמבזוה מחבירו מתבזה גם בעיני עצמו לצאת מרעה לרעה כעבד נקלה ונבזה המתמכר לעשות רעה בלי בושא, ועתה על ידי המלכים ועוזריהם אשר לקחו לעצמם את העושר והכבוד של כל בני המדינה שכאן נחשבו בעיניהם. ירב העוני והבזיון בין העם ולכן נשמע רק חמס ושוד גזל ושפיכות דמים בארץ וכל המעשים הנתעבים בין ההמון. לכן לדעתינו יש להעביר את ממשלת המלכים מן העולם. ורק העם בעצמו ימשול על עצמו בבחרו מקרבו נשיאים מתחלפים בכל שלש השנים ממשפחות העם, למען יתחלק העושר והכבוד בין כלל העם שהם משפחות הנשיאים ופקידיהם, ולמען שכלם יתנהגו בטכסים ממשלה להבין ולהשכיל בכל דבר חכמה ובינה וכלם ישתמרו מעשות כל שמוץ תועבה ודופי כדי שיהיו ראויים להבחר בין מושלי ומנהיגי העם, כי מדוע יהיה האחד נעלה למושב אלקים וכל העם יהיו כזוחלי עפר. וכלנו נבראנו בצלם ודמות אחד ואם כה תעשו יהיה שלום בעולם.

ס ט א ל י א פ ע ן : — ידוע הוא שלתאות ממשלה אין קץ, ולחמדת הכבוד אין גבול. והם דומים למים מלוחים שהשותה מהם מעט להשקיט צמא הוא מוסיף צמאון, וקצת הממשלה הנותן להעם במדינות הקאנסטיטוציא ערר בלב העם הצמאון להתכבד ולהתנשא, למשול ולמלוך, ופארזו בפרט וכל ארץ צרפת בכלל יוכחו מהתהפכות הרבות אשר בהם מימות לודוויג השלישה עשר, ממשלת מלך להעם, מהעם לזקנים, מזקנים לנשיא, מנשיא למלך נאפאָלֶאן לעָאן וממנו להעם ומן העם למהומות ותהפוכות מכתות שונות המפריעות את שלום הארץ כי אין מעצור לרוח העם בעברו הגבול.

וגם כי צאו נא וראו סדר הבחירות בארצות הברית שהעם בעצמו מושל על עצמו כמו שאמרתם, שנתיים ימים קודם הבחירה נעשה העם כים סוער, והכתות השונות ישערו בשאון דכים להשקיע בגליהם כל עניי העם, אגיטאֶא

מקום, והצדק אתו כי לא היה כונת הבורא רק שנשבות ביום אחד מימות העבודה באיזה יום שנבחר לנו.

פ ת ח י ה : — ומנין תדע? אולי היה רצון הבורא דוקא שנשבות ביום שבת. זכר למעשה בראשית.

ועוד הלא נודע מעבודת הכוכבים הקדמונים כי בידעם את טבע כל כוכב ופעולתו היו להם מעשים ופעולות לפי דעתם להטות את טבע הכוכב לטוב ויען שכוכב שבתאי הוא רע בטבעו מאוד לכן בהגיע יום שליטתו הוא יום השבת כה היתה עבודתם לכוכב זה, כל יום השבת התענו ועבדו עבודה קשה, והקריבו התול שחור על מזבח אדמה בחרר השוף ואפל, ובכבי ויללה. ובוה כפרו את פני הכוכב הזה שלא יעשה להם רעה, ולכן צונו בוראינו שלא לעבוד שום עבודה ביום השבת, ולהרבות בו אורה ושמחה ולאכול ולשתות בהילילים כדי להראות שאין אנחנו יראים משום כוכב שאין בידם להטיב או להרע בלתי ד' לבדו, וא"כ איך אפשר לשנותו ליום אחר.

ועוד שהשכל מחייב לעבוד ולשבות ולא לשבות ולעבוד כמוכם. אתם שובתים כדי שתוכלו לעבוד ואנחנו עובדים כדי שנוכל לשבות. והכל הולף אחר התכלית.

ועוד אם היום נעשה כדברי הזקן לשנות את השבת משביעי לראשון ומחר יעמוד אפיפור אחר ויאמר שלא נאה לפניו לשבות ביום אחד עם היהודים וישניהו ליום השני, ואחר ימים יעמוד אפיפור אחר ויכריחנו לשבות עמו ביום השני וישתנה השבת מיום ליום ואין זה רק היתול בלבד.

אבל מה שטוען שרבים מיהודים מחללים את יום השבת הוא טענה חזקה לחרפתינו אבל מי חייב בדבר אם לא האנטיסאמיט הזה וחביריו המכריחים אותנו לשבות ביום הראשון ובוה הם מזנבים בנו את כל הנחשלים אחרינו לחלל את יום השבת כשם שהכריחו אותנו לקחת ריבות יען שנעלו לפנינו את כל שערי הפרנסות כי מה יעשה האדם כי ירעב ויאכף עליו פיהו.

ה א פ י פ ו ר : — הוא אשר דברתי שיש להכריח את היהודים על דאמונה, כי בטבעם הם בנים לא אימון בס כמו שהעיד עליהם משה רבם, את אמונתם הישנה עזבו באורף גלותם ואת החדשה לא קבלו ונשארו בלי דת כפראי העמים, ולכן נשחתו מאוד במידותיהם והם משחיתים ברעותיהם את כל העמים שכניהם, ורק באחדות הדת יהיה שלום לנו.

פ ת ח י ה : — ובמה נשחתו עם ישראל יותר מכל העמים.

ה א פ י פ ו ר : — העיקר היותר גדול בכל דת הוא השלום, וזמחלוקת היא יותר גריעמע"ז ואין רב מחלוקת ופירוד הדעות כבעם ישראל. בכל עיר בכל קהלה ועדה רק ריב ומצה ישמע. שנאה ומחלוקת. מדנים ודברי ריבות יותר מבכל העמים וזאת ידעתי שמחלוקת מכלה מגופ עד נפש ולא נשאר בהמריבים דעה ישרה או מדה נכונה ומה יש להם עוד בדת, פתחיה עמד ולא ענה כי לא היה לו מה להשיב.

ה ה ר צ ו ג מ א ו ר ל י נ י ש : — מלכים ישרים, אל תשימו לבכם לכל דברי הזקן הזה הרוצה להחשיף לנו את השמש בצהירים. ולהשיב לנו את ימי החושך והבערות משנות הבינים, הלא אין דבר המחשיף את הדעת

חכמה ומוסר וגם יודיעם את החדשות הנעשות בעולם האהובים להעם. ואסור לכל אדם לגנות את כל אדם הן בפה והן בכתב כי הנכבד אם נעשה לדיבת עם ע"י מלשינים כאלה חרפה היא לו להתנצל לפני העם והוא שומע חרפתו ושותק, והעם מרמה ששיתקתו כהוראה דמיה ועושים את כבודו לכלימה, ורק אז יהיה שלום בעולם.

ה א צ י א ל י ס ט ע ן : — מלכים ישרים יושר אנחנו מבקשים, הן מאה פועלים אנחנו במכרה הפחם אשר להגראף מערדערעווסקע, בנפשנו נביא לחמנו כי כמה פעמים ירדו פועלים אל המכרה ולא עלו ממנה, מחיר מעשה ירדנו עולה למאה אלפים האלאר לשנה. מהם נותן האדון לכלנו עשרים אלף ולעצמו לקח שמונים אלף, הוא עולה שנה שנה במליוניו וכחותיו הרבים. וכבר הגיע כריסו בין שניו ועיניו יצאו מחוריהן מרוב שמנן — ואנחנו הולכים ומתמעטים במספרינו וכחותינו וצמד עורינו על עצמותינו, בבוקר אנחנו משכימים לעבודה וילדינו ישנים עוד בערב אנחנו שבים מן העבודה וילדינו ישנים כבר, ולא נוכל גם להשתעשע באור פניזם מעט או ללמד חכמה ודרך ארץ שיהיה לאנשים טובים כשיגדלו, ובעודם בטל ילדותם אנחנו מוכרחים למסור אותם ביד אדונים קשה לעבוד ולמשא, ומה יכאב לבינו בקרבינו בראותינו אותם מעוקים תחת סבל עבודה בעצמותיהם הרכים ואין לאל ידנו להושיעם מרוב ענינו ולחצינו, ומה נעשה לעת זקנתנו באפיסת כחותינו בימי ילדותנו, הכן הוא היושר בימי הדעת האלה שהאדם יתרוש עם אדם בלי חמלה. לכן חק ינתן ששכר העבודה יתחלק בין האדון והפועלים שוה בשוה כי אם שהאדון עובד בכספו עובד הפועל בנופו וזמן העבודה יהיה רק שמנה שעות ביום למען נוכל גם אנחנו לחיות כאדם על פני האדמה ונוכל להנך את בנינו לחכמה ודרך ארץ והיה שלום לנו.

ה א ד ו נ י ס : — מחקי הממשלה הוא לשמור את האזרחים מביזה והרג, ובטחון החיים והחון, ועתה רבו העבדים המתפרצים בעד אדוניהם להרוג את האדונים והפועלים הנשמעים להם ואין עצה ואין תחבולה לעצור בעד השתובבותם, היום יבקשו הוספה קטנה על שכר העבודה ומחר יבקשו הוספה כפולה היום נמעיט משעות עבודתם ומחר יעשו להם חג פועלים ושבתה כלליית, והם נעשו אדונים לאדוניהם כי יכריחונו להחזיק את הפועל העצל משחת המדות ולשלם לו שכרו משלם ואם לא ישבתו כלם מעבודתם צאו נא ובקשו ברחובות. שוטטו בבתי מרוחים, ותראו אותם מלאים מפועלים שיכורים מתהוללים מיון. ומה יעשו כשימעטו משעות עבודתם ויותוסף על שכרם הלא יהפכו עיר וגבולות.

ועוד כי באופן זה אשר הם מבקשים, גם אנחנו נהיה פועלים קרובים לשכר ורחוקים מהפסד ואנה נמצא עבודה בעבורם, לכן מהנכון שתעשו חק שהפועלים החייבים לכבד את האדונים, הוספה לא תנתן להם ותוכן עבודתם יתנו ואל ישעו לדרבי שקר של המסיתים אותו, כי על הלחם לברו יהיה הפועל ולא ישתוק למותרות כהאדון שהורגל בהם מנעוריו ונהיו לו כהכרחיים ובחלל הפועל את כבוד האדון יושם במאסר ויעניש קשה ואז יהי שלום לנו.

ה מ ו ז ש ע ק ע ס : — יושר אנחנו מבקשים, הן אנחנו ונשותינו ובנינו ובנותינו עובדי אדמה אנחנו מנעורינו בויעת אפינו נאכל לחם נקודים

טָאָרִים שְׂכוּרִים בְּכֶסֶף דּוֹרְשִׁים לְהֵעֵם אֶת שְׂבַח שׁוֹלְחֵיהֶם וְהַבְּטַחְתוּתָהֶם וְהַמּוֹן כּוֹבִיחֶם כָּל מִכּוֹנֹת הַמַּסַּחֵר יַעֲמֵדוּ מַלְכַת וְהַעֲבֹדָה תִּשְׁבֹּת וְהַעֲזוּבָה רַבָּה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ רַבְבוֹת אֲלָפֵי אֲנָשִׁים מֵתִים בְּרַעַב וּרְבִים מֵאֲבָדִים אֶת עֲצָמָם לְדַעַת וְתַמְלָא הָאָרֶץ חָמָס וְשׁוֹד רֵצָח וְאֲבָדוֹן וְאִין בְּטַחֲוֹן בְּהַחַיִּים וְהַחֲוֹן. שׁוֹחֵד וּמִשׁוֹא פְּנִים הֵם רוּחַ הַחַיִּים בְּאוֹפְנֵי הַבְּחֹרָה, וְשִׁקֵּר וְתַרְמִית מִתְנַשְּׂאִים עַל אוֹפְנֵיהֶם. וְכֹל הָעַם נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וְהַנְּשִׂיא אוֹ הַפְּקִיד בִּידְעוּ שְׂמִסְפֵּר חֲדָשִׁיו חוֹצֵצוֹ וְעוֹד מַעֲט וַיִּירָשׁ אַחֵר אֶת מְקוֹמוֹ לֹא יִחַיֵּשׁ לְטוֹבַת הָעַם כִּי אִם לְמַלְא אֶת אֲמַתְחָתוֹ כֶּסֶף אֲשֶׁר הוֹרֵק מִמֶּנּוּ וְשִׁיכֵל לְהוֹרִישׁ גַּם לְבָנָיו אַחֲרָיו, וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת עוֹשִׂים כִּישׁוֹר בְּעֵינֵיהֶם מִבְּלֵי מוֹרָא הַנְּשִׂיא עֲלֵיהֶם וְכֹל אֶחָד הוּא מוֹשֵׁל יָחִיד בְּלֵי גְבוּל. וְלִכֵּן נַעֲשֶׂה אָדָם כְּדָנִי הִים שֶׁהַגְּדוֹל מַחְבִּירוֹ בּוֹלַע אֶת הַקְּטָן מִמֶּנּוּ. גְּנִיבָה גְזִילָה רֵצִיחָה וְעֲרִיוֹת מְלֹאוֹ הָאָרֶץ מָה שֶׁלֹּא נִשְׁמַע כְּמוֹתָם בְּכֹל מִמְשָׁלוֹת מַלְכִּים. וְקִצַּת הַצֶּדֶק וְהַיּוֹשֵׁר הַנִּמְצָאִים עוֹד בְּמִדִּינֹת הַקְּאֲנָסִיסְטוֹצִיא הוּא יַעַן שִׁישְׁנָם עוֹד מִמִּשְׁלוֹת מַלְכִּים בְּעוֹלָם וְלֹא הֵם כְּסֻדּוֹם הָיוּ לְעַמּוּרָה דוֹמוֹ וְלִכֵּן לְדַעַתִּי יוֹתֵר נִכּוֹן לְהַעֲבִיר כֹּל שְׂמִץ מִמִּשְׁלָה מֵהָעַם, וְרַק מוֹשֵׁל יָחִיד יִמְשׁוֹל בְּמִדִּינָה מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ הַשֶּׁבַע בְּעוֹשֵׁר וְכַבּוֹד מִיּוֹם הוֹלְדוֹ, וְאֲשֶׁר מַעֲלוֹת שְׂכָלִיוֹת וּמִדּוֹתֵיּוֹת מוֹרְשִׁים לוֹ מֵאֲבוֹתָיו. הוּא בִּידְעוּ שִׁיּוֹרִישׁ אֶת כֶּסֶפוֹ לֹרְעוֹ אַחֲרָיו יִחְזִיק אֶת בְּנֵי מְדִינָתוֹ כְּבָנִים וְהוּא לֵהֵם כָּאֵב רַחֲמָן, לְפָנָיו חֲנֹף לֹא יִבּוֹא וּמוֹרָאוֹ יִהְיֶה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וּפְקוּדָיו וְכֹלֵי מְקָה שׁוֹחֵד וּמִשׁוֹא פְּנִים יִדִּין אֶת עַמּוֹ בְּצֶדֶק וְעֵנְיָיו בְּמִישְׂרִים, יִדְבַּק עוֹשֵׁק וַיִּכְנַע עֲרִיצִים וְאֵי יִהְיֶה שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ.

ה ש ר ב ר י ט ע ר : — לְדַעַתִּי יֵשׁ לְתַקֵּן שִׁיְהִיָּה רִשׁוֹת לְכָל אָדָם לְדַבֵּר וּלְכַתּוֹב עַל כָּל אָדָם יִהְיֶה שׁוֹפֵט אוֹ שֶׁר וְכֵהֵן הַדַּת מֵהַעֲדֵר הַצֶּדֶק וְהַיּוֹשֵׁר בְּמַעֲשָׂיו. וְהַשִּׁקֵּר וְהַעוֹל הַנִּמְצָאִים בּוֹ כְּדִי שִׁיתְפָּרְסְמוּ הַצְּבוּעִים לְעֵינֵי כָּל. וַיְבוֹשׁוּ לְעֵשׂוֹת זֶר מַעֲשִׂיהֶם. וְהַנְּשִׂאִים יִשְׁמַעוּ וַיִּרְאוּ וְלֹא יוֹדִין לְעֵשׂוֹת כֵּן, וְכֹל חָק וּמִשְׁפָּט אֲשֶׁר יִתְּנוּ הַמְּחֻקְקִים אוֹ הַשׁוֹפְטִים יִהְיוּ בְּגָלוּי לְכָל הָעַם וְקוֹל הַהַמּוֹן יִהְיֶה כְּקוֹל שְׂדֵי לְהַצְדִּיק אֶת הַצְּדִיק וְלְהַרְשִׁיעַ אֶת הַרְשָׁע. וְלֹא יִתְעוֹלְלוּ עוֹד עֲלִילוֹת רִשָׁע ע"י שׁוֹפְטֵי רִשָׁע. וְגַם כִּי עִי"ו יִתְרַבֶּה הַדַּעַת בֵּין הָעַם בְּשִׁמְעָם הַתּוֹכַחְתוֹת הַחֲכָמִים וְטַעֲנוֹת הַמִּתְנַנְדּוֹת וַיְבִדְּלוּ בֵּין הָאֲמֵת לְשִׁקֵּר וּבֵין יוֹשֵׁר לְתַרְמוֹת. וְדַבֵּר זֶה יִבְיֹא שְׁלוֹם בְּעוֹלָם.

ה צ ע נ ז ו ר : — דַּעוּ נָא חֲכָמִים יִשְׂרָאֵל שְׂכָל הַשְּׁחַתָּה הָעַם מִמְדַּפְסִים כְּאֵלֶּה מוֹצָאֵם, כִּי כָּל פּוֹחַז כָּל רִיק וְכֹל מִשְׁחַת הַדַּעַת וְהַמִּידוֹת אִם רַק הַעֵט בִּידוֹ וּמַעֲט לְשׁוֹן וּמַלְיָצָה בְּלִשׁוֹנוֹ נַעֲשֶׂה מוֹרָה לְהָעַם בְּהַעֲלָה עֵתִים שֶׁהוּא מוֹצִיא לְעַם בְּכָל שְׁבוּעַ אוֹ בְּכָל יוֹם. אִם כּוֹפֵר בְּדַת הוּא מַרְבֵּה כּוֹפְרִים בְּעַם, אִם שׁוֹנֵא מִמִּשְׁלָה הוּא מַרְבֵּה אֲנֵאֲרִכִּיסְטֵעַן בְּעַם, אִם שׁוֹנֵא הַבְּרִיּוֹת הוּא מַרְבֵּה שְׂנֵאת עִם לְעַם בְּעוֹלָם. כִּי הָעַם דּוֹמֵה לְנֶגֶד בַּעַר וּנְמִשְׁכִּים אַחֲרָיו בְּעֵינִים עֲצוּמוֹת לְחַפְצוֹ הַשׁוֹבֵב, וְהֵם הַמְּסַכְסְכִים עִם בְּעַם וְכַתָּה בְּכַתָּה לְרִיב וּמְדָנִים וּבֵין אֲחִים יִפְרֹדוּ בְּשַׁפְתֵי חֲלֻקוֹתֵיהֶם וְכִבֵּר רֵאִיתִי אֶת אִישׁ אֶחָד מוֹצִיא שְׂנֵי עֲלִים לְרִצּוֹן שְׂתֵי מַפְלָגוֹת מִתְנַנְדּוֹת וְכֹל מַפְלָגָה מִשְׁלַמַּת לוֹ מִמִּיטֵב כֶּסֶפָה בַּעַד הַעֲלָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר בּוֹ כְּחַפְצָם, וְאִישׁ כְּמוֹהוֹ לֹא מוֹרָה דַּעַת הוּא לְהָעַם רַק לִין מַחְרַחֵר רִיב, וְלִכֵּן לְדַעַתִּי יֵשׁ לְהַעֲבִיר כָּל מְדַפְסֵי הָעֲלִים מִן הָעוֹלָם, וְרַק הַמִּמְשָׁלָה תַעֲמִיד לְהָעַם אִישׁ אֶחָד חָכֵם וַיִּרְא אוֹהֵב שְׁלוֹם אֲמֵת לְהוֹצִיא עֲלָה יוֹמִיו לְהָעַם בּוֹ יוֹרֵם אֶת הַרְדֵּף לְאֹהֲב וְלִירָא אֶת ד' וּמֶלֶךְ, וַיִּדְרִיכֶם בְּמִדּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ

שכלם מקשרים את חבל הים והיבשה לאחדים ונוטעים בארצם נטעי המסחר עד שישתמשו ויעשו פרי הלולים לשמחת לב יושביה ויהפכו מדבר שממה לשרה חמד, הם מכיאים את כספם וזהבם אל בעלי השדות מחיר תבואותיהם ובהמותיהם והם רואים ברכה במעשה ידיהם ולולא הם היו נשארים כמה שדות בורות, הם קונים בזול ומוכרים בזול כי הם מסתפקים במועט ולולא הם היו סוחרי שאר העמים אוכלים אותנו בכל פה כי הם קונים ביוקר ומוכרים ביוקר כי הם אוהבים המותרות והפצים להתעשר מנהלה מבוהלה על חשבון העם, לכן חק ינתן שבלי הברל העמים והדתות כל איש לפי כשרונו יהנה מזכויות המדינה בכל משרה וכבוד בהממשלה ואז יהיה שלום לנו.

**א נ ש י ה כ פ ר י מ :** — הן בורא העולם ברא את כל הנבראים באופן שיתפרנסו זה מזה במחיר וחלופין זה עובד בבית וזה בשרה, זה בשכלו וזה בגופו וכל אחד מועיל להכלל והם עוזרים ונעזרים אולם עתה רבו המתפטמים בעמל אחרים מבלי לתת להם שום תועלות ומחיר כלל, והם כהני הדת שבכפרים ועירות הקטנות כי השוה הררשה הקטנה שהוא דורש להעם ושאייננה גם נשמעת להם המחיר הרב שהוא לוקח מהעם, העדה היא קטנה עניה ודלה. יושביה עמלים בזיעת אפיהם רק על לחם ומים, והכהן לוקח מהם מנה אחת אפים, בלי נדנוד ידים, והתועלת המעט שיש להעדה ממנו איננה שוה כנגד הנזק הרב שיש להם מהבטלה והשיעמים של הכהן הזה הלא הבטלה היא אם כל הטאת וראשית כל מרי. לכן חק ינתן שכהן אחד ישמש שתיים או שלש קהלות למען שיהיה לו מעט עבודה ותוקף מכלם עול פרנסתו כי ישתתפו בו כלם יחד ואז יהיה שלום לנו.

**ה כ ה נ י מ :** — ידוע הוא ששומר הדת הוא שומר העם שלא יאבד באפס דעת וכל זה היה בעת שכבוד הכהן היה יקר בעיני העם ודבריו נשמעו להם לא כן עתה שנלקח מהם כל השפעתם על העם ונתנה לפקודי הממשלה שגדת ואמונה זרים לרוחם והכהנים נחשבו כזרים בעיני העם כאוכלים לחם עצלות, וכאופן ההמישי לעגלה, ולכן דבריהם אינם נשמעים וסופן של האמונה והדת להכרת מפי העם ומלבד ולכן גם סופו של העם להאבד מן העולם ולהבלע בתוך העמים החזקים ממנו. ולכן חק ינתן להשיב להכהנים את כבודם מקדם והם יחנכו את בני הנעורים על הדת והאמונה עד שגם כי יזקונו לא יסורו מהם ואז יהיה שלום לנו.

**ה ס ו ח ר י מ :** — המסינו על הממשלה שהעמידה עלינו אנשים לא לעזר ולא להועיל רק לחסר את כספינו ולעוות את משפטינו ולענה את דינינו הם האדוויקאטען הרבים שבכל עיר ופלך שכל עבודתם היא להצדיק את הרשע אם עשיר הוא ולהרשיע את הצדיק אם עני הוא כי לא יוכל להתחרות עם העשיר בשילום שכר האדוויקאטען הממשיכים את גמר המשפט מעת לעת בטענות מזויפות כדי להלאות את העני ויהיה מוכרח ליפול שדוד לפני העשיר העושק והם המפיהים רוח נצחון בלבבות בעלי הריב להלחם זב"ז כדי שיוכלו למצוץ את דמיהם ולהבנות מחורבניהם, ולכן טוב וישר הוא להעביר את האדוויקאטען מן הארץ והשופט בעצמו ישפוט משפט צדק לפי ראות עיניו ולפי משמע אזניו דברי בעלי הריב בעצמם ואז יהי שלום לנו.



וברודים ובשר ויין וכל מאכל טוב לא יבואו אל פינו והבוטו נא וראו את עור פנינו הקדור מחורב ביום ומקרה בלילה ראו עצמותינו היבשות מחוסר לחם צד למלא את רעבונינו, ראו מלבישינו המגאלים אשר עשינו לנו משערות בהמתינו, כובעי קש על ראשינו ונעלי עץ על רגלינו ומבוקר עד ערב עובדים אנחנו את שדות האדונים המשתרעים בהיכליהם למלא את תאוותיהם במחיר מצער אשר לא יספיק לנו גם על לחם ליום העבודה, והממשלה מוצצת כעליקה את שארית דמינו ושופכות אותם בעורקי החפשים האלה הנחשבים על פקודי הממשלה, בהמסים הגדולים אשר העמיסה עלינו. והם אוכלים אותנו בכל פה. והשדות הרבות אשר הם מתגאים בהן עלינו שלנו הן כי אבותינו הרוו אותן מדמיהם אשר לחמו עליהן והם לקחו אותן מידיהם בעושק ונלוז ולנו לא נתנו גם נחלת שדה וזכרם — לכן חק ינתן ששדות הבטלים האלה ינתנו לנו ואנחנו נחלק אותן בינינו חלק כחלק לעבדן ולשמרן ונחיה ונשבע לחם ונחיה טובים להממשלה ורק אז יהיה השלום בארץ.

ה א ד ו נ י ם : — על הדור הזה באמת נאמר כי מלאה הארץ חמס, האם היום ירשנו את השדות שישנן לנו. האם לא הורישו לנו אותן אבותינו ואבות אבותינו זה כמה מאות שנה ואם שבאו לידי אבותינו שלא כדון מדוע לא לקחו אותן אבותיהם מידיהם, הרב רבו עמהם אם נלחם נלחמו במ.

ועוד אם היום נחלק את השדות ביניהם כרצונם ואחד יעבוד אותן בכשרון וחריצות והשני ימכור אותן לשכרונו או לעצלותו, האם יכלו בני השיכור לטעון לבני העובד מדוע יש לך רב ולנו אין כל, הבו נחלק את השדות בינינו חלק כחלק. המושיקעם האלה עם לא בינות הם כל ימיהם הם מבליים בשיכרון ועורון כל הון ביתם יתנו בעד לגומה אחת של משקה המשכרת — ולא דעת ולא תבונה להם בכל דבר חכמה ודעת עליהם להיות כשור לעול ובחמור למשא לאדוני הארץ העוסקים בחכמה ודרך ארץ ומחזיקים את ידי הממשלה בעבודתה הרבה במדינה והוץ למדינה, אל ישבו בעצלתים, אל ישתו לשכרה, יוסיפו דעת, יוסיפו חכמה ואז יהיו כמונו ונחיה בשלום עמהם.

ה א נ ט י ס א מ י ט י ן : — לדעתינו לא יהיה שלום בארץ עד שיגורשו כל היהודים ממנה, כי גרים נכנעים באו לארצינו, ענים ואבינונים. ועתה נתארחו כל כח ונתעשרו עד שאנחנו נחשבנו כגרים למולם כל יהודי נושא שרשרות זהב על לבו וטבעות זהב על אצבעותיו נשיהם כלולות בעדי עדים כנשי הפרתמים, ובנותיהם כבנות השרים, עבודה אינם עובדים רק הולכים בטל לרוח היום להונות את בעלי השדות ולקחת את תבוואותיהם במחיר מצער, כבר מלאו את ארצינו וכצנינים הם בצדינו כליל יגורשו מן הארץ ושלום יהיה לנו.

ה ל י ב ע ר א ל י ן : — לדעתינו לא יהיה שלום בארץ עד שיותן להיהודי שיווי זכויות בפועל ולא רק בכתב למען לא יעלה עוד על לבות שנאיהם לעשותם הפקר לרצונם השובב, הטרים תדעו שבצאת היהודים מן הארץ יצאו עמהם גם הודה והדרה סחרה ואתננה, זכרו נא את ארץ מצרים בכל יון שפניה שבהיות היהודים בתוכן היו מן הממלכות היותר גדולות שבעולם, ובצאתם מהן נעשו מן הממלכות היותר שפלות שבעולם. אבדה חכמת חכמיהן ונשחה גבורתן ועמהם עשרן וכבודן, כי היהודים בתרצת

אשר העזו בידם להחזיק בעזו מלכות כמכם, וכי באיזה חק ומשפט אתם מושלים עלינו ממשלת בלתי בוגבלה להכחיד את לשונינו מקרב בנינו ולהשיבות מאנוש זכרונינו. ואם כה תעשו יהי שלום בעולם.

ה נ ש י א : — חק עולם הוא עפ"י הדת והדעות שכל ארץ אשר המלך לוקח בהרבו ובקשתו לא נחשב לו לגזל וחמס כ"א למתת ד' לו ברצונו כי לד' הארץ ומלוואה אל כל אשר יחפוץ יתננה. והעם הנכנע והנמשל מעם אחר מאת ד' בא לו בהשגחה פרטית להענישו על רוע מעשיו. יען שלא עשו משפט וצדקה בארץ ורבו בה העשוקים, או יען שהיה ביניהם שנאה ופירוד הלכות שהוא העון היותר חמור לד' ולא על המלכים תלונותיכם כ"א על רוע דרכיכם. ועוד הלא מה חפציכם בהחזרת ממשלתיכם אם לא כדי שתוכלו למשוך על העמים יושבי ארציכם, וגם הם תלא ירצו לנתק את מותרותיכם מעליהם ולא תשקוט הארץ ממלחמת דמים והלא בסיבת זה באו המלכים אל ארציכם להלכה ביניהם וא"כ לא את השלום אתם מבקשים כ"א את המלחמה התמידית — לכן טוב ונכון לכם לדרוש בשלום המלכים המושלים עליכם ממשלה מעוטה בחסד וברחמים ואז יהיה שלום בעולם.

ה ר ו ט ע נ ע ר : — הן המלך בחסרו נתן לנו הזכות לבחור מקרבינו איש לבית המחוקקים. ולעמוד במקומינו בסוד הממשלה לדרוש את זכויותינו במשפט כתוב — אולם למרות החק הזה לא זכינו עוד לבחירה כזאת כי בכל בחירה מתערב שר המחוז לבחור באיש אשר הוא לבדו בחר בו. ולא יבצר ממנו כל עצה ותחבולה וערמה ושקר לבחור באיש שלא תפגענו בו. ולא אנחנו הננו הבוחרים כ"א שר המחוז, לא הרבים רק היחיד, הזאת נקראת בחירה. והיא צרורה ואסורה, בחירה הפשית תנו לנו, בחירה שתהיה לרצון העם ואז יהיה שלום בעולם.

ש ר ה מ ה ו ז : — הוי עם סכל, הכי ידעתם אתם את האיש שרציתם לבחור בו, ההכרתם אותו ואת שיחו, תכינתו ומנהגו, אם הוא ראוי לעמוד בסוד הממשלה האם לא השפועו עליכם אניטאטאָרים שכורים בעד בצע כסף לבחור באיש רע מעללים שונא הממשלה להרע לכם ולכלל הממשלה ולכן התערבתי בהבחירה לבחור באיש חכם ואוהב שלום לטוב לכם ולכלל העמים.

ה ע ש י ר י מ : — הן בקחינו ועוצם ידינו עשונו לנו חיל ועושר שיכולנו להיות בשלום ומנוחה כל ימי חינינו על הארץ כראוי לאנשים כמונו ובאים העניים המרודים ומפריעים לנו את שלומינו, כי כפרץ מים רבים יבואו זה ברמעותיו וזה במליצותיו לחסר לנו את כספינו ולהפריע את מנוחתינו ולבלות עמם את עתותינו, האם נקח את כספנו אשר עמלנו בו כל ימי חינינו ונחלקיהו בין אנשים שונאי עבודה ואוכלים לחם עצלות. ורבים מהם המתרוששים לעין כל והון רב ביתם, לכן ינתן חק שהשוטרים ישימו עיניהם על העניים שלא ידרכו על מפתן בתי העשירים, ושלא ימלאו את הרחובות היפות בבנדי סחבותיהם המביאים גועל נפש לרואיהם, יעבדו גם הם כמונו ובויעת אפים יאכלו לחם ואז נוכל להיות בשלום בביתנו ובשלוה בארמונותינו.

ה ע נ י מ : — מלכים ישרים צדקה שהיא במשפט וחסד שהוא ברין אנחנו מבקשים, הלא לא תכחשו שבני אדם אנחנו כהעשירים אל אחק בראנו ואב אחד לכלנו, ומדוע נהיה אנחנו גרועים גם מכל בהמה וחיה, להתנודד



ה מ מ ש ל ה : — אם שהשופט יצטרף לשמוע הטענות מבעלי הדין בעצמם לא ישפיקו לו כל היום גם לשפוט משפט אחד כי הם מרבים טענות בהבלים רבים שאינם מעיקרי המשפט ומרבים שקרים להועיל לעצמם בהם לפי דעתם האוילי, ואם ימהר לשפוט יצא משפט מעוקל ולכן העמידה הממשלה להם האדוויקאטין למען שהם ישמעו טענות בעלי הדין באריכות ויבררו מהם את טענות העיקריות ויגידו אותן בקצרה לפני השופט ויוגמר הדין בעת קצרה, ואם שאינכם הפצים להרבות בהוצאה שבו בשלום ואל תרובו, והאדוויקאטען האלה לא יבואו אל ביתיכם לקחת את כספכם.

י ו ש ב י ה כ פ ר י מ : — הן עתה יושב שופט אחד בעל-שנלי רב לה והמשפטים רבים בכל יום ואין עת להשופט לשמוע טענות הצדדיים שעל הרוב יתברר האמת על ידיהן, ולכן יוצא משפט מעוקל כי הרשע הנוכל השוקד בכל יום על דלתי המשפט ויודע להטעים את דבריו אל השופט יצא זוכאי בהינו כנגד הזכאי אשר מסתמין טענותיו ואיננו מטעימם כראוי יען שלא הסכין לעמוד במשפט, והשופט שאיננו מכיר את שניהם נותן יתרון לבעל הלשון. ולכן חק ינתן שבכל עיר ובכל כפר ישב שופט אחד אשר יכיר ויהיה בקי בתכונות יושביהן מי התם ומי הנובל מי העושק ומי העשוק, וגם יהי לו עת רבה לשמוע את הטענות הצדדיות משני בעלי הדין ואז ישפוט משפט צדק ושלום יהיה לנו.

ה מ מ ש ל ה : — אם כה יהי' לא יספיק לכם גם כלי ביתיכם לתשלומי המסים בשביל הוצאות השופטים הרבים עם שוטריהם ועוזריהם, המעט מכם ההוצאה הרבה העמוסה עליכם עתה כי תרצו להוסיף עליה. רק בשלום שבו ולא תריבו ואז יהי שלום לכם.

ה ב ע ה מ ע ן : — הן המלך בחסרו נתן הזכות לכל עם ועם שתחת ממשלתו לדבר ולכתוב בארצו בכתבו ולשונו כרצונו, והנה האונגריין והפולנים זכו במתנתו זו במלוא רצונם ואנחנו נפלונו מכל עם שאנחנו מוכרחים לדבר ולכתוב בארצנו בכתב ולשון אישכנו הזרים לרוחינו. האם נוכל לוותר על עול הזה הנעשה לנו לעיני כל יושבי תבל המשפיל את כבודינו עד עפר, לכן מהיושר והצדק הוא לתת לנו הדישיון ששפתינו אתנו יהי וללשנינו נגביר בארצינו ורק אז שלום יהי בינינו.

ה א ש כ נ ז י מ : — מה זה ידמו את עצמם לאונגריין ופולנים שאשכנזים מעטים יושבים בארציהם לכן ותרנו להם על זכותינו לתת ללשונם מהלכים בארצם לא בן ארץ בעלמין שאשכנזים רבים בתוכם ואם שאנחנו נהיה מוכרחים להכחיד את לשונינו החביב לנו ולדבר בלשונם הזר לרוחינו יהי בזיון לנו ושפלות לכלל הממשלה, כי המלך מקרבינו יצא והמלכות על שמינו נקרא מלכות אוסטריא ולנו הזכות להגביר את לשונינו בכל ארצות ממשלתנו, ועל חילול כבוד כל הממשלה לא נוכל לוותר לעולם.

ה ע מ י מ ה נ כ נ ע י מ : — מלכים ישרים אם נאספתם פה לתקן עולם במלכות יושר ושלום שלא ישלוט אדם באדם לרע לו. עשו אתנו ברכה להחזיר לנו את ארצותינו אשר לקחו אבותיכם מאבותינו בהרב ובקשת לא בדין ולא ביושר רק מאשר חזקו ממנו, והשיבו לנו את ממשלתנו כבשנות קדם. כי גם בינינו נמצאו אנשים חכמים גבורים ועשירים בני מלכי קדם

אשר יעבדו בְּנוֹ שְׂרֵי הַצֶּבֶא הֵן בְּפֶרֶךְ. וּבְשִׁיבֵינוּ אֶל בֵּיתֵינוּ נְשִׁיב בְּלֵי מַח וּבְלֵי כַח, וּבְלֵי כֶסֶף לְמִצּוֹא אֶת פְּרַנְסוֹתֵינוּ לְכֵן חָק יִתֵּן לְהַטִּיב אֶת מִצְבֵּינוּ בְּהִיּוֹתֵנוּ בְּצֶבֶא וּלְדַאֵוֹג עֲבוּרֵינוּ כְּשֶׁנִּבְּוֵא אֶל בֵּיתֵנוּ, וְאֵז יְהִי שְׁלוֹם לְכָלֵנוּ.

שְׂרֵי הַצֶּבֶא : — רָאוּ נָא אֶת דְּרֻכֵיהֶם אַחַר כָּל הָעֲבוּדָה הַקִּשָּׁה שֶׁהֶעֱמִסְנוּ עֲלֵיהֶם לְפִי דְבָרֵיהֶם אִיךְ הֵם מִשְׁתּוֹכְבִים מִשׁוּבָה נִצַּחַת בְּבוֹאֵם הָעִירָה, רַבִּים מֵהֶם הֵם שׁוֹדְרֵי יוֹם וְחוֹתְרִים בְּחוֹשֶׁף בְּתִים וְעוֹשִׂים כָּל תּוֹעֵבָה. וּמֵה יַעֲשׂוּ עוֹד כְּשִׁיּוֹקֵל מֵהֶם עֲבוּדַתָּם, וְכָל דְּבָרֵיהֶם בְּשֶׁקֶר יוֹסֵדִם כִּי מֵעוֹלָם לֹא הֶעֱמִסְנוּ עֲלֵיהֶם עֲבוּדָה יִתְרָה מִכֶּחֶם. וְאִם שְׂרָבִים מֵהֶם לֹא הוֹרְגָלוּ בְּעֲבוּדָה בְּהִיּוֹתָם בְּבִיתָם יִתְרַגְלוּ פֶה כִּי מִי יַעֲבֹד עֲבוּרָם הָעֲבוּדָה הַצְרִיכָה לָהֶם. וְכָל צֶבֶא הַמֶּלֶךְ שׁוֹיִם הֵם פֶּה. יִכְבְּדוּ הֵם אֶת עֲצָמָם בְּחִכְמָה וּגְבוּרָה וְתַכְסִּיּוֹסֵי מִלְחָמָה וְנִכְבְּדֵם גַּם אֲנַחְנוּ לְשִׁיתִימוּ שְׂרִים בְּצֶבֶא, וְלְרֹמֵמָם וּלְנִשְׂאָם עַל לְפִי כְּשֶׁרוֹנָם, וְלֹא עֲלֵינוּ תְלוֹנוֹתָם כִּי אֵל עַל עֲצֻלוֹתָם וּפְחוּזוֹתָם.

הָאֲצִיִּלִּים : — מֵה יִתְפָּאֲרוּ מִתִּי תִבֵּל שְׁבִדוֹר הַזֶּה בְּחִכְמַתָּם נִגְדַּח חֲכָמוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, הֲלֹא אִם נִחְקוֹרָה רַק מֵעַט נִרְאָה שְׂכָל מִנְהִיגֵי אֲבוֹתֵינוּ הִיוּ בְּחִכְמָה וּדְרָךְ אֲרִץ. וְכָל מִנְהִיגֵי הַדּוֹר הַזֶּה הֵם בְּעוֹזוֹת וּסְכָלוֹת, אֵז הִיָּה הָאֲצִיִּל נִבְדֵּל מִן הַהֶמוֹן בְּמַלְבוּשָׁיו בְּאוֹרְחוֹת חַיָּיו וּבִתְאָרֵי כְבוֹדוֹ בְּשִׁבְתּוֹ בְּבִיתוֹ וּבְנִסְיַעֲתוֹ בְּדֶרֶךְ וּלְכֵן נִהְגוּ בּוֹ הַהֶמוֹן כְּבוֹד וּמוֹרָא, בְּדַבְּרוּ אֵלֵיהֶם הוֹחֵלוּ לְדַבְּרֵיוֹ וְאֲחִירֵיהֶם לֹא שִׁינּוּ וְלֹא עָלָה גַם עַל דַּעַת הַהֶמוֹנִי לְהַתְדַמּוֹת לְהָאֲצִיִּל בְּדַבָּר מִן הַדְּבָרִים כִּשֶׁם שֶׁלֹּא עָלָה עַל לְבוֹ לְהַתְדַמּוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ. וְלְכֵן הִסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט וְשִׂמַּח בְּחֻלְקוֹ וְאַחַר מוֹתְרוֹת וְחִמּוּדוֹת לֹא תָרוּ עֵינָיו (וְנִשְׂאָרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה רַק לְהָאֲצִיִּל בְּלִבָּד) כִּחֶם הִיוּ בְּמַתָּנָם וְאוֹנֵם בְּשִׂרְרֵי בְטָנָם. בְּשְׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר חַיּוֹ הָאֲצִיִּלִּים בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם וְהַעֵם בְּאַהֲלֵיהֶם. וְעַתָּה נִשְׁתַּנּוּ הַדְּבָרִים כָּל פּוֹחַז כָּל רִיק, פּוֹעֵל עֵנִי אִו עֶבֶד נְבוֹזָה מִדֵּי בַד וּמְכַנְסֵי בַד וְלִבְשֵׁי, חוֹשֵׁן מְגוּהֵץ עַל לְבוֹ, וְאוֹזֵר מְגוּהֵץ עַל צוּאָרוֹ. נַעֲלִי תַחַשׁ עַל רַגְלָיו, וּבְתִי עֵינִים מוֹזְהָבִים עַל חוֹטְמוֹ. גַּם אִם לֹא יוֹכֵל לְחַתּוֹם אֶת שְׂמֹו עִמָּהֶם, הַשְּׂפָחוֹת תִּלְכַּנְּהָ עֶקֶב בְּצַד גּוֹדֵל הַלּוֹךְ וְתַפּוּף כְּבָנוֹת הָאֲצִיִּלִּים, עֹשִׂבִים וּפְרָחִים עַל רֵאשִׁיָּהֶם וְצִיצִים מְכֻרְכָּבִים עַל בְּגָדֵיהֶם אֵין קִץ לְמוֹתְרוֹתֵיהֶם. וְאֵין גְּבוּל לְתַאוּתֵיהֶם, וְלְכֵן רַק רִיב וּמִצָּה בְּאַהֲלֵיהֶם. נִגַּע וּמַחֲלָה בְּנוֹפִיָּהֶם הָעֲבָדִים מוֹשְׁלִים עַל אֲדוֹנֵיהֶם וְהַנְּשִׂים עַל בַּעֲלֵיהֶן. חֲמָם וְשׁוֹד בְּרַחוּבֹתֵיהֶם. קִנְאָה וְשִׁנְאָה בְּחִבְרוֹתֵיהֶם. וְאֵין שְׁלוֹם בְּמַגּוּרֵיהֶם. לְכֵן חָק יִתֵּן לְהַשִּׁיב אֶת כְּבוֹד הָאֲצִיִּל עַל הַהֶמוֹן כְּמִקְדָּם וְאַסּוֹר לְאִישׁ הַמּוֹנִי לְלַבּוֹשׁ גִּיּאוֹת כְּמוֹהוּ וְיִתְנַהֲגוּ הָעַם בְּמוֹסֵר וּדְרָךְ אֲרִץ לְטוֹב לָהֶם וּלְשְׁלוֹם כָּל הָאֲרֶץ.

הַהֶמוֹן : — לְדַעֲתֵינוּ לֹא יְהִיָּה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם עַד שֶׁתַּעֲקֵר מַלְכוּת הַרְשָׁעָה מִן הָעוֹלָם, הִיא הַנְּאוּהַ הַשְּׂפָלָה וְהַכְּבוֹד הַמְדוּמָה הַכְּרוּךְ אַחֲרֶיהָ, וְלֹא יִתְנַגַּח עוֹד אִישׁ עַל אִישׁ בְּאַפָּם מֵעַלָּה וְלֹא יִתְכַבֵּד הָאֶחָד בְּקִלּוֹן חֲבִירוֹ, כִּי הַגִּידוּ נָא בְּיוֹשֵׁר דַּעֲתְכֶם בְּמֵה יִתְנַגַּח הָאֲצִיִּל עַל הַהֶמוֹן וְהָאֲדוֹן עַל פּוֹעֵלוֹ כְּהַרְכֹּב עַל חֲמוֹרוֹ, הָאִם בְּעֲבוּרֵי שֶׁהָאֲצִיִּל מִילָא כְּרֶסוּ בְּבֶשֶׂר וַיִּין וְהַהֶמוֹנִי רַק בְּלָחֶם וּמִיָּם, אִו אֲוִלֵי יַעַן שֶׁהָאֲצִיִּל יוֹשֵׁב בְּחֹמָה גְבוּהַ חֲמִשִּׁים אַמָּה, הוֹגְבָה גַם רִחוֹ לְמַעֲלָה מֵהַשּׁוֹכֵן בְּבֵתֵי חוֹמֵר. הָאִם הַסּוֹסִים הָאֲמוּצִים הַרְתוּמִים לְמַרְכַּכְתּוֹ הָאֲצִיִּלוֹ מְרוּחָם עֲלָיו לְנִשְׂאֵיהוֹ לְמַעֲלָה מְחוֹלְכֵי שְׂתִים, הָאִם הוֹגְדֵל מַעֲלַתָּם יַעַן שֶׁהֵם סְרִיחִים עַל מְטוֹתֵיהֶם לְמֵלֵא אֶת תַּאוּתֵיהֶם וְאַנְחָנוּ עוֹסְקִים בְּחִרְשָׁה וּזְרִיעָה וְקִצִּירָה לְהַכִּין מַחִיָּה לְבְרִיּוֹת, אֲוִלֵי יַעַן שֶׁהָאֲדוֹן מִשְׁלֵם לְהַפּוֹעֵל שְׂכָר עֲבוּדָתוֹ יֵשׁ

בחוצות לבקש אוכל לנו ואין מרחם. עוללינו עטופים ברעב בחיק אמותם, מחוסר וכפן גלמוד יתעטף רוחינו בקרבינו, לגוע טרם בוא קיצינו ואין מרחם עלינו, ראו עורינו החשוף משחור תארו ראו אברינו הרועדים מרעב קור וחוסר לחם הכן הוא היושר שהעשיר יתעדן על סיר הבשר ויין הרקת. וממותרי כלבו ידשן האשפה ועל העני בן אדם כמותו לא ירחם לתת לו מעט אוכל להשיב נפשו.

הכן הוא הצדק שהעשיר יהיה סרוח על ממות שן בעשרה חדרים מרווחים על רצפת בהט ושש. והעני ישכון לעפר נפשו וירוכא לארץ חיתו בלי כסות בקרה, הנמצא אכזריות כזאת בין חיתו טרף? הלא החיה בשבעה מטרפה תותיר להבא אחריה, והעשיר לא ידע שבעה. ולא יענקו לעולם מטובם לאחרים, והממשלה שכל עיקרה הועמדה לחזק ידיים רפות ולאמץ ברכים כושלות, וא"כ עליה לחזק את ידי הענים הרפות היא עשה להיפך שהוא מחזקת את ידי העשירים מבלי לתת להעני גם להשמיע את קולו לפני העשיר לרכך את לבו מעט בדברי תחנונים, הלא העוני הוא כוס החוזר מיד ליד לא מי שהוא עשיר היום הוא עשיר למחר ואין בטחון להעשיר להוריש את הנו לזרעו אחריו. לכן מהראוי לשום חק שהעשירים יכלכלו את הענים די מחסורם ואם לא בהרחבה עכ"פ בצומצם לחם לפי הטף ואז יהיו כל בני אדם בשלום יחדיו.

ה ה מ ו ן : — ידוע הוא שכשיש שובע בעולם הבריות נראות יפות זו לזו; וחוסר הפהנסה מביאה מריבה בעולם. ואם נחשוב חשבון צדק נראה שכל הדוחק בפרנסה והמריבה השוררת בעולם עשתה הממשלה בהרבתה לקחת מס מכל מאכל אשר יאכל ומכל משקה אשר ישתה מדירה וממלבוש עד שעולה כל דבר שלשה פעמים על מחירו הראוי. ולו יכלה הממשלה לאסוף רוח בהפנה כי עתה לא יכולנו גם לשאוף רוח אפינו בלי תשלומי מס, האם תמנו לגוע? הלא כל היום נעמול רק על מס הדירה בלבד ולא נשאר לנו עת וכה לעבוד על לחמינו והעשירים מזנבים בנו כל הנחשלים אחרינו לקחת בידם כל ענפי הפרנסות ולא נוכל להתחרות עמם מרוב תשלומי המסים. ואשר יוקלו מעל העשירים ויוכבדו עלינו, ולא נשאר לנו רק להשליך את בנינו לתוף הים למען לא נראה בצערם התמיד, לכן הבו עצה עשו פלוליה להקל המסים עכ"פ מהדברים הכרחיים להחיים ובראשית כל הדירה הדחוקה למען נחיה ולא נמות נגדיכם גם אנחנו גם שפינו ויהיה להממשלה צבא גיבורים ואנשי חיל ואז יהיה שלום בארץ.

ה מ מ ש ל ה : — כן אורחות כל עושי רעה שהרעה תשיב נגד פניהם, הלא מרוב המורדים והפושעים במדינה ירבו השופטים והשוטרים ובתי האסורים. ותתרבה החוצאה על העם וכי מנין תקח הממשלה כל אלה אם לא מהמסים הרבים, לא על הממשלה תלונותיכם כ"א על רוע דרכיכם.

צ ב א ה מ מ ש ל ה : — יושר אנחנו מבקשים, הן צבא המלך אנחנו את נופינו ונפשינו נקריב בעד שלום המלך והעם. וא"כ בדין הוא שאנחנו נהיה מכובדים על כל העם היושבים ספונים בבתיים עם נשיהם ובניהם. ונהפוך הוא שאנחנו נבזים ושפלים מכל אדם, בהיותנו בצבא אנחנו עובדים כל עבודה בזויה לחטיף עציו ולשאוב מים ולנקות האשפתות, וכל עבודה

עם הקטנים בכל קצות ממשלתו לדעת אם הם עושים את מצות המלך, ואם שאינם דורכים ברגל גאווה על ראשי עם דל כמנהג התקופה על החלש ממנו. אם שהם דורשים את טובות עצמם במקום שוחד או משוא פנים. ורק אז ובאופן זה מלך במשפט יעמוד ארץ, ואם שאיננו יודע מנהג שריו צבאיו גם בסתר פניו. תמלא הארץ חמס בכח הממשלה ורשות המלך — ובאיזה פנים ידרוש מלך כזה את השלום הכללי וגם השלום הפרטי רחוק ממנו, ורק מלך שלום כמלך אוסטרי לו נאה לדרוש את שלום הכלל. והלואי ימצאנו ואנכי לא אראנו גם מרחוק.

ה מ ל ך : — לדעתי יש לבחור ועד מקרבינו שהוא יהיה השופט והמתווך בין הדעות המתנגדות שנאמרו פה, כי כל היושבים פה טוענים הם ומי יהיה השופט.

מ ל ך י ש מ ע א ל : — אנכי כבר גליתי את דעתי שלא אסמוך על הרוב מהיושבים פה להמשיך אחריו בעינים עצומות נגד דעתי ורצוני — לבד אם אראה את טענות שכנגדי צודקות ממני אז אודה לדבריו ברצון נפשי כמו שנשבעתי.

מ ל ך ר ו ס י ה : — להסכים על ממשלת רעפובליק לא אוכל גם אם תסכמו כלכם עליה כי רעות ממשלתה גלוים לי כנכון היום ואיך אומר על חושך שהוא אור יען שכלכם אומרים כן.

ה ר ע פ ו ב ל י ק א נ ע ר : — גם אנחנו לא נסכים על ממשלת מלך יחיד גם בהסכמת כלכם, כי היתכן שאיש אחד ילוד אשה כמונו עבד לתאוה ונמכר לגאווה שגם אם יהיה חכם שבחכמים הוא עליל לטעות או שמשרתיו ועבריו יתעוהו, ימשול על רבבות אלפי חכמים ונבונים אנשי מדות ואוהבי הצדק לעשות עמהם כחפצו ומה גם אם שהמלך יחוד הזה יהי מושל עריץ וכל משרתיו רשעים איך יהיה גורל בני מדינתו ממשלה כזאת היתה בימי נבוכדנצר ונפלה ולא תוסיף לקום עוד.

ה א פ י פ ו ר : — כפי הנראה לא ישרה נפש העם הזה בדברי הצדיקים הגם שנשבע להודות על האמת ואינם מקימים שבועתם והם יודעים את האמת ומתכוונים למרוד בו בין כך ובין כך חולה העם הזה חולי מסוכן וכבר אבד הרגשתו וגם ועד לא יועיל לו.

ה ה ר צ ג : — הדעת נותן שלא להושיב ועד להעמים פסק על המתנגדים האלה, כי אם שישתלמו ברצון הרי שלום ובאונם אין שלום, כי למשל אם נעשה כדברי הזקן להכריח על האמונה האם יאמין הכופר ע"י ההכרח הזה הלא אין אמונה אלא בלב, וע"י האונם יהיה מוכרח לומר שהוא מאמין וא"כ אנחנו מכריחים על השקר ומה רע וזר יותר משקר.

ויקם שאון בעדה אלה החזקו עם האפיפור ואלה עם התרצג, אלה עם מלך רוסיה ואלה עם הרעפובליקאנער. ויבואו דבריהם במריבה ובזיון באף וחמיה וכל אחד מהם עמד כחומה בצורה על דעתו מבלי לוותר עליה גם מעט ותהי צעקות הכתות רבה עד שלא שמע אחד את קול רעהו.

עוד הם מריבים זה עם זה והנה עדת אנארכיסטין באו יחדיו קהל גדול עם סאציאליסטין הקיצונים. ברעם ורעש באו מקולם תבקע ארץ ויאמרו אל כל הנאספים שמעו שמעו ברוגז קולינו אחר תריבו. שוא לכם משכימי קום

לו להכניע לפניו כמקבל חסד מאדונו, הלא יותר ממה שהאדון עושה עם הפועל, עושה הפועל עם האדון. לכן חק ינתן שכל בני אדם שווים הם כעבד כאדון כשכיר כשוכרו. ואין כאן לא גראף ולא בראן לא לאָרד ולא אפרתי רק שוכר ונשכר פועל ומפעיל ואז יהי שלום בארץ.

ה נ ש י ם : — הן ידוע לכל שאנחנו עולים בכל המעלות המדותיות על האנשים והשטאטיסקא מבית האסורים תוכיח שרוב הגנבים והרוצחים והשודדים ומורדי המלכות אנשים הם ולא נשים, ורבות בנות עשו חיל להתגבר על החכמים והניבורים היותר גדולים שבעולם-ישראלה ושמשון ויוחנן. סיסרא ואליפורני וכדומה להם, אנחנו הננו הראשונים להשביט מלחמות ולשבת מריב כי השלום והרחמים טבועים הם בעצמותינו כל המלכים והחכמים היושבים פה ממעינו יצאו ומחלב שדינו ינקו, ואנחנו הרגלנו אותם מנעוריהם על החכמה והמוסר, ומדוע א"כ לא נזכה גם אנחנו כמוכם לבחור ולהבחר בכל משרה וכהנה בעבודות הממשלה כמוכם אם שאתם עליהם במעלה אחת עלינו היא חוזק גופכם ובנין אבריכם הנה עליה הסוס במעלה זו גם עליכם, לכן דעו לכם שלא יהי שלום בארץ עד שגם אנחנו נבחר ונבחר לבתי המחוקק ולכל פקידה ושררה ורק אז יהיה שלום במדינה.

ה א נ ש י ם : — כבר אמרו החכמים שאין חכמה לאשה כ"א בפלך ואין לאשה לעשות כ"א להשגיח בעניני הבית באפיה ובישול וגידול בנים בלבד ואז נאמר עליה חכמות נשים בנתה ביתה. ועל האשה המתערבת בעניני הויץ נאמר ואולת בידיה תהרסנה. ורק אם תהינה לא גבחרות ולא בוחרות רק אז יהיה שלום בארץ.

ה נ ש י ם : — ביותר תמה אני עליכם מלכים ישרים בהוסיפכם בכל שנה ההוצאה על ההכנסה והחובות עולים לאלפי מיליונים והולכים ומתרבים ומתי תצאו מהחובות ואיך תקוו להשלום וכסף רב דרוש לו כי הכסף יענה את הכל, הוא העושה שלום בין הלוחמים והוא המקרב את הרחוקים. ובלעדו אין חכמה ואין עצה להשלים בעולם לכן לדעתי ראשית כל עליכם להרבות ההכנסה על ההוצאה ורבר זה יהיה ראשית מעשה השלום ותוכלו לקוות להגיע לתכליתו.

צ א ר ר ו ם י ה : — דבר זה לא יוכל להיות כ"א כשלא ישא גוי אל גוי חרב ורק שופטי שלום ישפטו ביניהם כמו שהנחתי את הרעיון הזה ליסוד בהאג אשר בהולאנד לפני שנים אחדות ועתה עליכם להשלימו פה.

מ ל ך י א פ א ן : — המלך הזה הוא נאה דורש ואיננו נאה מקיים, הוא הורס גבולות עמים והולך לקצווי ארץ לרשת משכנות לא לו נגד רצון כל מלכי העולם רק יען שהוא בטוח באכזריות שרי צבאיו אשר את דמי אדם לא יחשוב. ואת האלמנה לא ירחמו וקול יללת היתומים כקול כינור ינעם להם. ואת השלום הוא מבקש למען שיהיה לו אשר גזל בלי שום עוררין בעולם. אם שהשלום הביב לו באמת מדוע איננו משלים בארצו שהכה בידו לעשות שלום בלי מלחמה, ובאיזה ארץ בזמן הזה ובכל העולם נשמעוין תהפוכות רעות והריגות נקיים וילדים שלא הטאו כבארצו. וכל זאת עושים צבאיו ושוטריו בעצמם — ואם שיתצלץ ויאמר שלא ידע מה נעשה בקצווי מדינתו הנה בזה הוסיף על הטאתו פשע כי על המלך מוטל לשוטט בין שרי מדינתו הגדולים



מאחרי שבת לכוונן כסאות מלכים בעולם כי אנחנו לא נאבה ולא נשמע לכם גם אם כלכם תסכמו לדיעה אחת. וכבר נשבענו לבער מן הארץ את ארבעת השופטים הרעים משביתי שלום הבריות, הם הדתות השונות וממשלות המלכים, והעושר, והכבוד, הנכרכים זה אחר זה, וזה בזה והמבדילים בין עם לעם ובין איש לאיש. ומרוממים את האחד למושב אלהים ומשפילים את השני לעמקי שאול, כי אין אלקים ואין שמים, רק בני אדם בארץ החיים, והארץ וכל טוב הבריאה ביד האדם נתנו מיד הטבע הברוכה והרחבה, ואנחנו נחלקם בינינו באופן שכל אחד יהנה מטובם בלי יתרון לאחד על חבירו. ויחדיו שכם אחד נעבוד את האדמה איש איש לפי כשרונו בעבודתו ויאכל וישבע לפי הכרחיות חייו בלבד ולא יאסוף הון ועושר על אלה שנה אחר מותו וימנע מאחרים טובם שלא יוכלו לחיות גם בדוחק אין צורך במלך ואין תועלת בנשיא אין צורך בדת ואין תועלת בכסף. וכבר נשבענו להשליך את נפשינו מנגד להרוג את המלכים בראשונה וכהני הדתות והעשירים באחרונה ואז יהיה שלום בעולם ויפנו וילכו בחרי אף.

מ ל ד ר ו ס י ה : — הראיתם אחי את עזות האנשים האלה שחטאתם כסדום הגידו ולא כחדו את רעות מחשבותם עלינו. ועתה אם לא נמהר לעצור בעד הרעה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, אנארכיסטען עליכם מלכים ישרים, הבו עצה עשו פלייה פן נעבור המועד וד' דמינו מירינו יבקש.

ה מ ל ד : — אין חכמה ואין עצה נגד מופקרים כאלה אשר כשמחים אלי גיל יושוו כי ימצאו קבר בהשליכם באצבע על מלך או נשיא שאת היסודים לא יבעתם ואימת מות לא יגירם. ובכל משעל וצעד הם נמצאים, כל זמן שאין שלום ואחדות בינינו. כי הם במיעוטם נעשו הרבים באחדותם. נגדינו הרבים שנעשינו המיעוט בפירידינו והתחבולה הראשונה נגדם היא שאנחנו נתאחד יחד בשלום ואהבה ואז נהיה אנחנו הרבים נגדם ונוכל להם בלי ספק.

ה ע מ י ס ה נ כ נ ע י ס : — איך נוכל לעשות עמכם שלום של אמת אם בעינינו נראה את ארצינו נתונה בידכם ואתם מושלים בנו ממשלה בלי גבול גם להכחיד את שמינו מתחת השמים בהכחידכם את לשונינו מקרב בנינו, איש תמיד תוקד בקרבינו לא תכבה נצה עד שתשיבו לנו את ממשלתינו כבשנות קדם ואנחנו נמשול בארצינו כרצונינו.

ה מ ל ד : — שמיו לרום וארץ לעומק ורעת לב אדם אין חקר, אין דרך למכור השלום אפון ואסע אל ביתי. ומעתה לא תפעם עוד בקרבי המחשבה להשלים בין תהפוכות בני האדם וטרם אסע מכאן קראו לי את הנזיר העצור פה ואשיח עמו מעט למען יצא השאון מאזני, פתחיה נקרא ויבוא וישתחוה לפני המלך ויברכהו.

(המשך יבוא.)

